

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Pavel Polívka

Exekuční spory

Diplomová práce

Olomouc 2017

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma exekuční spory vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Přerově dne 29. 3. 2017

.....
Pavel Polívka

Touto cestou bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce JUDr. Kláře Hamulákové, Ph.D. za odborné vedení práce, její připomínky, ochotu a vstřícný přístup. Také bych chtěl poděkovat mé rodině a za pomoc a podporu během studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1 Rozdělení exekučních sporů.....	9
2 Exekuční spory řešené řízením nalézacím	11
2.1 Exekuční spory vznikající před zahájením exekučního řízení.....	11
2.1.1 Spory o doplnění exekučního titulu z důvodu materiální nevykonatelnosti	11
2.1.2 Spory o doplnění exekučního titulu z důvodu právního nástupnictví	16
2.2 Exekuční spory vznikající v průběhu exekučního řízení	19
2.2.1 Vylučovací spory	19
2.2.2 Odporové spory	25
2.2.3 Poddlužnické spory	30
2.3 Exekuční spory vzniklé po skončení exekučního řízení	33
2.3.1 Spory z lepšího práva	33
3 Incidenční spory	36
3.1 Opoziční spory	37
3.2 Impugnační spory	42
3.3 Spor o zaplacení nákladu na obnovu předešlého stavu.....	45
3.4 Spory o odklad exekuce	47
Závěr	51
Bibliografie	54
Abstrakt	56
Seznam klíčových slov	58

Seznam použitých zkratek

EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NotŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
PojSml	zákon č. 37/ 2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
RoZř	zákon č. 216/ 1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
ZMPS	zákon č. 91/ 2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZZŘ	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem zvolil exekuční spory. Důvodem výběru tohoto tématu je nejen zájem o exekuční právo, ale především vysoká aktuálnost této problematiky, o čemž svědčí i počet nařízených exekucí pro rok 2016, který činí 718 000 exekucí.¹ V rámci tak vysokého počtu exekucí často dochází k exekučním sporům.

Každá exekuce se dotýká nejen povinného, ale často jeho rodiny a také dalších třetích osob, které se nemusejí nacházet v žádném právním poměru s povinným či oprávněným. Exekuce se tak mohou týkat právní sféry jak samotných účastníků exekučního řízení, tak třetích osob stojících mimo exekuční řízení.

Exekuční spory vznikají na základě zásahu do právní a majetkové sféry těchto osob. Takové zásahy často mohou vést k nenapravitelným následkům, a proto právní řád ať už přímo nebo nepřímo umožňuje vyřešit takové zásahy právě prostřednictvím exekučních žalob. Exekuční žaloby slouží nejen k ochraně povinného a oprávněného, ale rovněž k ochraně třetích osob.

V současné době v České republice nenajdeme odbornou literaturu, která by se podrobně věnovala problematice exekučních sporů. Jediným a dosud posledním dílem jsou „Exekuční spory“ od Josefa Fialy, které však pochází z roku 1972. Na Slovensku je situace o něco lepší. Ucelený pohled na exekuční spory podal ve svém díle „Exekučné právné spory“ Marek Števec. Dále je k třeba zmínit, že se na problematiku exekučních sporů často objevují odlišné názory. I literatura, konkrétně komentářová není v určitých ohledech shodná.

Tomu všemu nepomáhá ani jejich nedostatečná právní úprava. Některá exekuční spory dokonce zákon ani nepředpokládá, a tak se jejich průběh musí v praxi dovozovat z teorie procesního práva.

Problematika exekučních sporů je velmi široká, a tak cílem mé práce nebude podrobně rozebrat každý jednotlivý spor a aspirovat na vyřešení všech teoretických problémů vznikajících z nedostatečné právní úpravy, nýbrž budu usilovat o podání uceleného pohledu na danou problematiku a o posouzení vhodnosti rozdělení sporu podle toho, v jakém řízení dochází k jejich projednání.

Z těchto důvodů cílem mé práce bude podat ucelený pohled na všechny možné exekuční spory, každý spor jednotlivě definovat a systematicky rozdělit a charakterizovat jejich povahu,

¹ TVRDKOVÁ, Jana. Alarmující statistika exekucí [online]. eker.cz, Dostupné na <<http://www.ekcr.cz>, <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-verejnost/251-alarmujici-statistika-exekuci?w>

účel a průběh. Tedy vytvořit komplexně systematický náhled na existenci exekučních sporů a u každého jednotlivého sporu vyzdvihnout jeho klíčové aspekty.

Práce je členěna na kapitoly a podkapitoly. Při rozdělení exekučních sporů budu vycházet s přihlédnutím k aktuální úpravě k rozdělení, které ve svém díle vytvořil Josef Fiala.

V první kapitole podám definici exekučních sporů a roztrídím jednotlivé exekuční spory. V druhé kapitole se budu věnovat sporům řešeným v nalézacím řízení. Spory v nalézacím řízení rozdělím do podkapitol podle doby jejich vzniku.

První podkapitola sporů řešených v nalézacím řízení bude obsahovat spory vzniklé před zahájením exekučního řízení. Do ní patří spory o doplnění exekučního titulu z důvodu materiální nevykonatelnosti a spory o doplnění exekučního titulu z důvodu právního nástupnictví.

Druhá podkapitola bude nejrozsáhlejší. Budu se v ní zabývat spory vzniklými v průběhu exekučního řízení, do kterých náleží vylučovací spory, odporové a poddlužnické spory. Vylučovací spory považuji za nejkomplikovanější, a proto podám jen jejich stručnou charakteristiku a zhodnotím jejich zásadní aspekty a nebudu se podrobně zabírat jednotlivými aspekty tohoto sporu. Poddlužnickými spory se budu věnovat obecně. Nebudu rozebírat každý poddlužnický spor jednotlivě, ale pojednám o nich v celku.

Poslední podkapitola sporů projednávaných v řízeních nalézacích bude pojednávat o sporech vzniklých po skončení exekučního řízení. I když by se mohlo zdát, že tyto spory již nejsou spory exekučními, tak právě kvůli jejich navázání s exekučním řízením se pořád jedná o spory exekuční. Tyto spory se nazývají spory z lepšího práva.

Třetí kapitola bude obsahovat problematiku sporů pojednávaných v rámci řízení exekučního a nikoliv soudem nalézacím. Tyto spory se označují jako spory incidenční. V podkapitolách se budu zabírat tzv. spory opozičními, impugnačními, spory o zaplacení nákladů na obnovu předešlého stavu a konečně spory o odklad exekuce.

Budu využívat vědeckou metodu analytickou, kterou budu aplikovat při rozboru průběhu jednotlivých sporů. Dále uplatním i metodu syntézy, kdy přes analýzu jednotlivých sporů, spojím tyto spory a budu zkoumat jejich vztahy k ostatním exekučním sporům, a tak postihnu problematiku exekučních sporů v celku a komplexně pojmu jejich základní mechanismy a vztahy mezi nimi.

Výzkumná otázka by měla spočívat ve zhodnocení vhodnosti zařazení jednotlivých exekučních sporů na spory incidenční a spory řešené v řízení nalézacím. Jinak řečeno, jestli současná úprava, kdy jednotlivé určité spory řeší nalézací soud a další spory řešení v řízení exekučním, je z hlediska vhodnosti řádného průběhu řízení zvolena správně.

Při psaní práci budu vycházet jak z komentářové literatury, tak odborných monografií a učebnic. Dále budu využívat také odborné články a judikaturu Ústavního soudu a Nejvyššího soudu.

Tato práce je zpracována k právnímu stavu k platnému ke dni 30. 3. 2017.

1 Rozdělení exekučních sporů

V exekučním právu se vytvářejí složité procesně právní vztahy, které mají vysoký potenciál sporovosti. Exekuční spory můžeme definovat jako spory o právo vyvolané exekučním řízením, jež velmi často vznikají prakticky v každém exekučním řízení, což je dáno i tím, že současná právní úprava exekučního práva je postavena na formalistickém pojetí automatizovaného výkonu exekučních titulů.²

Hora exekuční spory definoval jako spory o odklad, zastavení a zrušení exekuce.³ Ve své práci výslovně uvádí „ *způsob jakým hledí zákon vyrovnati odporující se zájmy toho, kdo za odklad žádá, a zájmy věřitelovi při odkladu exekuce, je tento: má-li odklad býti vůbec povolen, musí žadatel osvědčiti, že bude-li s výkonem exekuce počato nebo bude-li v ni pokračováno, je proň s tím spojené nebezpečí nenahraditelné újmy majetkové: nelze přisvědčiti mínění, že žadatel má pro sebe zákonnou domněnku újmy a nemusí tudíž nebezpečnost újmy tvrditi a svědčovati. Není – li s žádaným odkladem spojeno ohrožení uspokojení vymáhajícího věřitele, lze odklad exekuce povolit bez uložení jistoty, jinak jen proti jistotě.*⁴ Hora například také uvádí „ *rozhodnutí o návrhu může soud učiniti buď bez dalšího, nebo po předchozím vyšetření důležitých okolností, zejména po výslechu vymáhajícího věřitele.*“⁵

Ze soudobé literatury vyplývá, že spory o odklad exekuce byly považované za typické exekuční právní spory, o kterých se zásadně vedlo jednání a uplatňovaly se v nich zásady typické pro sporné řízení. Obecně se podle prvorepublikové literatury jednalo o klasické sporné řízení vyvolané povahou exekučního řízení, které nastává v případech, kdy vznikne spor o právo přiznané v exekučním titulu.⁶

Exekuční spory mohou vznikat nejen mezi účastníky exekučního řízení, také mezi osobou zúčastněnou na exekučním řízení (např. mezi oprávněným a dlužníkem povinného, mezi oprávněnými a dalšími věřiteli povinného apod.) a rovněž mezi třetí osobou a účastníkem řízení (například při postižení majetku třetích osob).⁷

Exekuční spory v některých případech svěřuje zákon výslovně řízení exekučnímu. Na druhou stranu v případech, kdy se na exekuční spory výslovná zákonná úprava nepoužije, jsou

² ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právne spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 15.

³ HORA, Václav. *Soustava exekučního práva se zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi*. Praha, 1930, s. 82 a násl.

⁴ HORA, Václav. *Soustava exekučního práva se zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi*. Praha, 1930, s. 82.

⁵ HORA, Václav. *Soustava exekučního práva se zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi*. Praha, 1930, s. 85.

⁶ ŠTEVČEK, Marek. Hic sunt leonés alebo exekučné spory verzus historická pamäť práva. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 2 s. 19.

⁷ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 110.

projednávány v řízení nalézacím. Exekuční spory lze tedy rozdělit na spory řešené v řízení nalézacím a spory řešené v řízení exekučním (spory incidenční).⁸

Exekuční spory projednávané v řízení nalézacím můžeme rozdělit do tří skupin. Do první skupiny řadíme spory vznikající před zahájením exekučního řízení, mezi které patří spory o doplnění exekučního titulu z důvodu materiální nevykonatelnosti a spory o doplnění exekučního titulu z důvodu právního nástupnictví. Do druhé skupiny zařadíme spory, které vznikají během exekučního řízení. Jedná se o spory excindační (vylučovací) podle § 267 OSŘ, spory odporové a spory poddlužnické. A konečně do třetí skupiny náleží exekuční spory vznikající po skončení exekučního řízení, do které patří spory z tzv. lepšího práva.

Mezi exekuční spory projednávané v řízení exekučním, které označujeme jako spory incidenční, řadíme spory o odklad exekuce, spory o zastavení exekuce, spory o zaplacení nákladů na obnovu předešlého stavu podle § 351a OSŘ. Spory o zastavení exekuce rozdělujeme na spory o to, zda po vydání exekučního titulu, zaniklo právo jím přiznané (spory opoziční) a spory o všeobecnou nepřípustnost exekuce (spory impugnační).⁹

⁸ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s 43.

⁹ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 50- 61.

2 Exekuční spory řešené řízením nalézacím

Jedná se o exekuční spory řešené ve zvláštním, samostatném nalézacím řízení, jež tvoří většinu všech exekučních sporů. I přes jejich oddělení od exekučního řízení se však pořád jedná o spory exekuční.

Obecně současná právní úprava neupravuje exekuční spory dostatečným způsobem a tak je otázkou, v jakém řízení takové spory řešit. Sporné řízení se zaměřuje na řešení sporů o právo, naopak řízení exekuční směřuje k nucené realizaci práva na plnění. Z toho vyplývá, že exekuční řízení není vhodné k řešení sporu o právo. Exekuční spory, jakož spory o právo, se tedy mají zásadně projednávat v řízení nalézacím sporném a v řízením exekučním jen v případech, kdy to zákon výslovně stanoví.¹⁰

Jestliže se tyto exekuční spory projednávají v řízení nalézacím, tak je třeba posoudit, podle jakého určení lze tyto spory odlišit od jiných „klasických sporů“. Za exekuční spory lze označit pouze takové spory, které nejen určitým způsobem souvisejí s exekučním řízením, ale které by bez přímého vztahu a bezpodmínečné závislosti na exekučním řízení neměly smysl a význam.¹¹

Na rozdíl od sporů incidenčních tak pro spory řešené v rámci odděleného a samostatného nalézacího řízení není v literatuře jednotné označení. Števec tyto spory navrhuje označovat jako spory koincidenční, protože s exekučním řízením koincidují, tedy souvisí.¹² V následujících kapitolách budu takové označení používat.

Jak bylo již pojednáno, koincidenční spory rozdělujeme na spory vznikající před zahájením exekučního řízení, v jeho průběhu a po skončení exekučního řízení. V následujících kapitolách se budu postupně věnovat všem těmto sporům, počínaje spory vznikajícími před zahájením exekučního řízení.

2.1 Exekuční spory vznikající před zahájením exekučního řízení

2.1.1 Spory o doplnění exekučního titulu z důvodu materiální nevykonatelnosti

Právní úprava doplnění exekučního titulu z důvodu materiální nevykonatelnosti se nachází v § 262 OSŘ a také v § 43 EŘ, jehož znění je totožné s úpravou v OSŘ.

¹⁰ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 110.

¹¹ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 119.

¹² ŠTEVČEK, Marek. Hic sunt leonés alebo exekučné spory verzus historická pamäť práva. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 2, s. 21.

Základním předpokladem exekuce je exekuční titul.¹³ Exekuční titul je zákonem určená listina obsahující zákonem stanovené vlastnosti k tomu, aby byla podkladem pro exekuční vynucení splnění povinnosti v ní zakotvené. Základním exekučním titulem je rozhodnutí (zpravidla rozsudek) civilního soudu ukládající povinnému povinnost.¹⁴ Exekučním titulem jsou dále tituly uvedené v § 274 OSŘ, jako například notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti či vykonatelná rozhodnutí soudu ve správním soudnictví. Rozhodnutí jakož základní forma exekučního titulu musí být vykonatelné. Vykonatelnost můžeme definovat jako vlastnost rozhodnutí, spočívající v jeho vynutitelnosti státní mocí.¹⁵ Exekuční titul musí být vykonatelný jak po stránce formální, tak po stránce materiální a v případě absence jedné z těchto složek, nelze podle něj exekuci vést.

Exekuční titul je materiálně vykonatelný, jestliže jsou v něm řádně označeni oprávněný a povinný, řádně vymezena povinnost k plnění a lhůta, dokdy je takovou povinnost nutné splnit.

Obecně doplnit exekuční titul je možné jen v zákonem stanovených případech. Jedná se o případ doplnění exekučního titulu z důvodu materiální nevykonatelnosti podle § 262 OSŘ a doplnění exekučního titulu z důvodu změny oprávněného a povinného podle § 256 OSŘ. Této kapitole se věnuje právě § 262 OSŘ. V rámci doplnění exekučního titulu podle § 262 OSŘ zákon umožňuje exekuční titul doplnit pouze ve dvou případech.

První případ materiální nevykonatelnosti spočívá v tom, že povinnost v exekučním titulu uvedená, je závislá na splnění jisté podmínky. Druhý případ se váže na splnění nebo alespoň na zajištění vzájemné povinnosti oprávněného.

Nejprve ustanovení § 262 odst. 1 hovoří pouze o podmínce a je třeba objasnit, o jaký druh podmínky se jedná. Podmínky jsou totiž dvojího druhu. Podmínka, na jejíž splnění je vázán vznik povinnosti, má povahu podmínky odkládací (suspensivní). Naopak podmínka rozvazovací zakládá povinnosti ihned a okamžikem jejího splnění dochází ke změně nebo zániku povinnosti v titulu. Odkládací podmínka tedy odkládá vznik povinnosti uložené exekučním titulem, což vede k odkladu materiální vykonatelnosti. Pokud dojde ke splnění rozvazovací podmínky může to být důvodem zastavení exekuce podle § 268 odst.1 písm. g), a proto se tedy ustanovení § 262 týká toliko podmínek odkládacích.¹⁶

Druhá situace, na kterou dopadá možnost doplnit exekuční titul, se týká zpravidla

¹³ WINTEROVÁ, Alena. a kol. *Civilní exekuce, konkurs a vyrovnání*. 1. vydání. Praha: Aleko, 1992. s. 13.

¹⁴ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 26.

¹⁵ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Část druhá: řízení vykonávací a řízení insolvenční. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 28.

¹⁶ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 46-47.

synallagmatických závazků například podle § 2993 NObčZ, jejichž splnění se může domáhat jen ta strana, která sama dluh již splnila nebo je ochotna a schopna splnit dluh současně s druhou stranou.

Soud nařizuje výkon rozhodnutí zpravidla bez jednání a bez slyšení povinného, a tak není v jeho pravomoci zkoumat, zda ke splnění podmínky došlo, nebo zda oprávněný svou povinnost splnil či je připraven ji splnit. Tyto skutečnosti musí oprávněný při nařízení exekuce prokázat a to tím, že exekuční titul doplní potřebnými listinami uvedenými v § 262 odst. 2 OSŘ.

Musí se jednat o listiny vydané nebo ověřené státním orgánem, z kterých je zjevné, že se splnila podmínka nebo že oprávněný splnil, popřípadě alespoň zajistil, splnění své vzájemné povinnosti. Taková listina může být notářský zápis nebo jiná notářská listina.¹⁷ Konkrétně půjde o notářský zápis podle § 79 NotŘ o osvědčení jiných skutkových dějů nebo notářský zápis o osvědčení prohlášení osob podle § 80 NotŘ nebo legalizací podpisů podle § 74 NotŘ. Ze zákona sice vyplývá, že splnění podmínek nelze prokázat soukromou listinou, nicméně jedná se o již překonanou právní regulaci. V praxi se tak za listinu prokazující splnění podmínek považuje i soukromá listina vyhotovená jiným subjektem než státním orgánem nebo notářem za předpokladu, že jsou na ní podpisy zákonem stanoveným způsobem ověřeny.¹⁸

Může vzniknout spor o posouzení, zda obsah listiny doplňující exekuční titul je správný nebo pravdivý. V takovém případě půjde o spor impugnační, který je důvodem pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ. O těchto sporech bude pojednáno v rámci samostatné kapitoly. Tyto spory však patří do skupiny sporů řešených v rámci exekučního řízení, nikoliv v rámci řízení nalézacího.¹⁹

Tato kapitola se věnuje sporům mezi oprávněným a povinným o to, zda se podmínka splnila nebo jestli oprávněným bylo vzájemné plnění splněno nebo alespoň zajištěno. Jedná se tak o spor vzniklý za situace, kdy povinný není ochotný poskytnout součinnost při obstarání potřebné listiny a oprávněný není schopný tyto skutečnosti prokázat jiným způsobem odpovídajícím § 262 odst. 2. Oprávněný se tak může domáhat v nalézacím řízení určení, že podmínka se splnila nebo že splnil svou vzájemnou povinnost.²⁰

¹⁷ KRBEK, Pavel. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2189.

¹⁸ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 887- 888.

¹⁹ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 129.

²⁰ KRBEK, Pavel. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2189.

Tyto exekuční spory nejsou v právním řádu výslovně upraveny, a tak se určitá pravidla pro vyřešení těchto sporů dovozují z teorie občanského práva procesního a jeho principů. Pokud by totiž právní řád vůbec neumožnil řešení těchto sporů, jednalo by se o odepření spravedlnosti (*denegatio iustitae*). Tyto spory vznikají před zahájením exekučního řízení, ale kvůli obsahově a účelně těsnému navázání na exekuční řízení řadíme tyto spory pořád mezi spory exekuční.²¹ Takový spor má povahu sporu procesního, jedná se tedy o exekuční právní spor.²²

Podáním žaloby, kterou se oprávněný domáhá určení relevantních skutečností, vzniká klasický kontradiktorní spor, ve kterém se uplatní princip dispoziční a projednací soud rozhodne určovacím výrokem, že povinnost uložená exekučním titulem byla splněna nebo se plnění stalo nepodmíněným.

Nicméně je třeba dodat, že doplněním exekučního titulu soudním rozhodnutím nelze dosáhnout podáním nové žaloby, kterou by se oprávněný domáhal vydání nového rozsudku, který by namísto plnění podmíněného uložil povinnému plnění nepodmíněné. O takové věci již bylo jednou rozhodnuto, a tak by takovému řízení bránila překážka věci rozsouzené a soud by takové řízení musel zastavit.

Je otázkou jakou povahu má žaloba, kterou se oprávněný bude domáhat doplnění exekučního titulu. Vytvořily se dva názory, například podle Drápala²³ a judikatury Nejvyššího soudu²⁴ by se oprávněný mohl domáhat určení relevantních skutečností podáním žaloby určovací podle § 80 OSŘ. Podle dalšího pojetí, který zastává Fiala²⁵ a shodně také Macur²⁶, nelze podat žalobu určovací podle § 80 OSŘ, protože se v takovém případě nejedná o určení existence či neexistence právního poměru nebo práva či povinnosti, ale o určení právní skutečnosti. Ustanovení § 262 je speciálním pro exekuční řízení a vylučuje uplatnění jiných obecných ustanovení OSŘ. Přikláním se k názoru, že se jedná o žalobu procesní, protože otázkou, zda došlo ke splnění podmínky či splnění nebo zajištění vzájemné povinnosti, není určení právního poměru, nýbrž právní skutečnosti, která na § 80 OSŘ nedopadá. Nejedná se zde o právní poměr, ale jen o právní skutečnost, jejichž právní určení vede k tomu, že se exekuční titul stane materiálně vykonatelný a oprávněný se může domoci jeho výkonu.

²¹ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 129.

²² FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 50.

²³ KRBEK, Pavel. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2189.

²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1887/2004

²⁵ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 47.

²⁶ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 128-129.

Jiná situace je, když povinný je pouze v prodlení s přijetím vzájemného plnění. V takovém případě může oprávněný splnit svou vzájemnou povinnost uložením plnění do soudní úschovy. Usnesení soudu o přijetí do úschovy je listinou ve smyslu § 262 odst. 2 OSŘ.²⁷

Také v případě, kdy povinný záměrně zmařil splnění podmínky, tak se oprávněný nemůže domáhat prostřednictvím hmotněprávní žaloby určovacího soudního výroku, že se protiprávním jednáním povinného stalo splnění nepodmíněným. Oprávněný by v takovém případě rovněž musel podat procesní exekuční žalobu.²⁸

V souvislosti s podáním žaloby oprávněným, je také otázkou, zda se povinný může bránit určovací žalobou, že oprávněný svou vzájemnou povinnost nesplnil nebo nezajistil. V případě, kdy oprávněný doloží splnění nebo zajištění vzájemné povinnosti listinou předpokládanou § 262 odst. 2 OSŘ, tak může povinný obsah těchto listin popřít návrhem na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, to však neplatí v případě rozsudku.

Dále je nutné zodpovědět, který orgán je oprávněn doplnit exekuční titul. V první řadě to má učinit orgán, jež exekuční titul vydal, zpravidla půjde o soud, může jím však být i správní orgán. Pokud by správní orgán odmítl doplnit exekuční titul týkající se soukromoprávní věci, protože se domnívá, že nemá pravomoc tak učinit, tak listinu doplňující exekuční titul vydá soud v občanskoprávním řízení. Pokud by však správní orgán odmítl exekuční titul doplnit, přestože by se jednalo o věc veřejnoprávní povahy, tak civilní soud není oprávněn takové spory řešit a řízení by musel zastavit.²⁹

Věcně příslušný je okresní soud. Místně příslušný je obecný soud povinného (žalobce), protože zákon neobsahuje speciální ustanovení o příslušnosti pro exekuční spory. Aktivně věcně legitimován je vždy oprávněný, protože jen ten má právní zájem na doplnění exekučního titulu, aby se stal materiálně vykonatelným a on se mohl domáhat výkonu rozhodnutí. Pasivně věcně legitimovaný je vždy pouze ten, kdo je v exekučním titulu označen jako povinný.

Výše jsme došli k závěru, že se nejedná o žalobu hmotněprávní určovací a žalobce tak nemusí prokazovat naléhavý právní zájem. Podle Fialy by mělo být v rozsudečném výroku uvedeno, že jde o doplnění původního exekučního titulu. Výrok by měl být formulován tak, že oprávněný splnil svoji vzájemnou povinnost nebo že je připraven ji splnit.³⁰

²⁷ KRBEK, Pavel. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2189-2190.

²⁸ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 129.

²⁹ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 47-48.

³⁰ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 52.

2.1.2 Spory o doplnění exekučního titulu z důvodu právního nástupnictví

Účastníky exekučního řízení jsou oprávněný a povinný. Oprávněný je ten, který z exekučního titulu dovozuje své právo a podal návrh. Povinný je ten, komu je uložena povinnost plnit a proti kterému směřuje návrh.³¹ Po vydání exekučního titulu však mohou nastat skutečnosti znamenající přechod práva nebo povinnosti obsažené v exekučním titulu na jinou osobu. V důsledku těchto změn může podat návrh na nařízení exekuce jiná osoba než ta, která je označena jako oprávněný nebo může být návrh podán proti jiné osobě než té, která je v titule označena jako povinný. OSŘ v § 256, respektive v obsahově totožném ustanovení § 36 odst. 3 a odst. 4 EŘ, má pro řešení této situace zvláštní ustanovení, které je ve vztahu k jiným ustanovením OSŘ speciální.³²

K takovému přechodu práv nebo povinností obsažených v exekučním titulu může dojít pouze po vydání takového titulu (po jeho vyhlášení, respektive vydání) a to nezávisle na tom, kdy se titul stal vykonatelným. I kdyby tak došlo k přechodu před nabytím právní moci rozhodnutí, soud v nalézacím řízení již nemůže tuto změnu reflektovat, protože je svým rozhodnutím vázán od jeho vydání, respektive vyhlášení.³³ Nelze tedy pro přechod práv a povinností použít úpravu použitelnou pro nalézací řízení, jež může být uplatněna jen pro řízení do vydání rozhodnutí.³⁴ Pokud by i tak došlo k přechodu před vydáním exekučního titulu a příslušný orgán by nástupnictví průběhu řízení nezohlednil, tak takové pochybení nelze v exekučním řízení jakkoliv napravovat.³⁵

Exekuční právo musí k hmotněprávním změnám práva obsaženého v exekučním titulu přihlížet. Exekuci lze vést jen ve prospěch toho, kdo disponuje podle titulu uloženým právem, a jen proti tomu, kdo má podle titulu odpovídající povinnost k plnění. Při nařízení exekuce je tak vždy nutné zkoumat, jestli ten, kdo podal návrh je skutečným nositelem tvrzeného práva a ten, proti němuž je exekuce vedena, je skutečným nositelem tvrzené povinnosti. V exekučním řízení se zásadně neprovádí dokazování, a tak jedinou možností jak prokázat přechod práv nebo povinností je listina vydaná nebo ověřená státním orgánem nebo notářem, pokud to nevyplývá přímo ze zákona. Přechod práv a povinností z exekučního prokazuje oprávněný. Jedná se o procesní povinnost, o které je soud oprávněného povinen poučit.³⁶

³¹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Část druhá: řízení vykonávací a řízení insolvenční. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 45.

³² SMOLÍK, Petr. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 850.

³³ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 72.

³⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2001, sp. zn. 21 Cdo 123/2001

³⁵ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 72.

³⁶ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2113-2114.

Protože exekuční titul na jedné straně stanoví autoritativně oprávněného a povinného a jejich práva a povinnosti a na druhé straně práva a povinnosti oprávněného a povinného a na straně druhé tato práva a povinnosti podléhají hmotnému právu, dělí se věcná legitimace v exekučním titulu na formální věcnou legitimaci a na věcnou legitimaci materiální. Formální věcná legitimace trvá, dokud existuje exekuční titul, materiální tak dlouho, dokud platí právo nebo povinnost podle hmotného práva. Kvůli tomuto rozštěpení může dojít k jejich rozporu.³⁷ Zákon tedy v § 256 řeší jakým způsobem, má být přenesena formální legitimace na toho, na koho přešla legitimace materiální.³⁸

K přechodu práv nebo povinnosti dochází hmotněprávním nástupnictvím neboli hmotněprávní sukcesí. Sukcesi dělíme na sukcesi univerzální nebo singulární. K univerzální sukcesi dochází na základě určitých právních skutečností, jako je smrt člověka nebo zrušení právnické osoby bez likvidace. Singulární sukcese nastává na základě právního jednání (např. postoupením pohledávky, převzetí dluhu) nebo ze zákona.^{39 40}

Při univerzální sukcesi dochází k přechodu veškerých práv a povinností na nabyvatele a naopak při singulární přechází jen jednotlivá práva a povinnosti vymezená předmětem sukcese.⁴¹ Při singulární sukcesi přechází toliko jen materiální věcná legitimace, formální věcná legitimace zůstává nadále původnímu oprávněnému. Z toho vyplývá, že exekuční orgán tak může nařídit na základě návrhu oprávněného exekuci i přesto, že oprávněný nemá věcnou materiální legitimaci. V takovém případě je na straně povinného, aby se proti takové exekuci bránil podle § 268 odst. 1 písm. g) z důvodu, že materiální legitimace oprávněného po vydání exekučního titulu zanikla.

Při univerzální sukcesi přechází jak materiální, tak i formální věcná legitimace na právního nástupce. V případech univerzální sukcese prakticky nemůže dojít ke sporu o to, zda nastala nebo nenastala univerzální sukcese. Naopak u sukcese singulární, u které ze zákona k procesní sukcesi automaticky nedochází, musí dojít k jejímu uplatnění oprávněným nebo jejím právním nástupcem.⁴²

Jak už jsem zmínil výše, přechod práv či povinností z exekučního titulu musí ten, kdo se jej dovolává, prokázat zákonem stanoveným způsobem. Tuto povinnost má vždy oprávněný,

³⁷ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s 54- 55.

³⁸ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 71.

³⁹ například podle § 33 PjSml nebo § 961 odst. 2 NOZ.

⁴⁰ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 55.

⁴¹ TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. s 73.

⁴² FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 56-57.

nebo ten, kdo tvrdí, že na něj přešlo právo z exekučního titulu, a to i tehdy, pokud došlo k přechodu povinnosti na straně povinného (například i převzetí dluhu).⁴³

Jak univerzální, tak singulární sukcese se musí prokazovat listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem. V případě univerzální sukcese půjde například o usnesení o nabytí dědictví vydané v pozůstalostním řízení, výpis z obchodního rejstříku v případě zániku obchodní společnosti. Důvod singulární sukcese je také nutné prokázat relevantními listinami, tak například postoupení pohledávky nebo převzetí dluhu nelze prokázat soukromou listinou.⁴⁴ Ze soudní praxe však vyplývá, že postačí, pokud taková soukromá listina bude obsahovat úředně ověřené podpisy stran.⁴⁵

U singulární sukcese může dojít k situaci, že oprávněný nebo jeho právní nástupce nemůže předložit písemnou smlouvu dokládající přechod práv a povinností, protože jedna ze stran odmítá součinnost při potřebném ověření nebo vůbec k prokázání sukcese. Vzniká tak spor mezi tím, kdo má takovou listinu předložit, a tím, kdo odpírá součinnosti k vydání potřebné listiny ve smyslu §256. Jedná se o spor exekuční, tedy o spor procesní. Současná úprava neobsahuje o pojednáváném sporu žádná speciální ustanovení.⁴⁶

Na základě výše uvedeného vzniká otázka, o jaký typ žaloby se jedná. Podle Drápala by měl žalobce podat hmotněprávní určovací žalobu podle § 80 OSŘ.⁴⁷ Tak jako v předchozí kapitole se však jedná o určení právní skutečnosti, na kterou § 80 OSŘ nedopadá, protože právní nástupnictví je pouhým předpokladem vzniku práv a právních poměrů a není konkrétním subjektivním právem. Jedná o žalobu exekuční, tedy procesní, proto se na ni neaplikuje § 80 OSŘ, což je dáno tím, že zákon v § 256 odst. 2 OSŘ určení právní skutečnosti výslovně vyžaduje.⁴⁸

O tomto exekučním sporu by měl zpravidla rozhodnout orgán, který vydal exekuční titul. To platí, jen pokud je takový orgán oprávněn vůbec řešit spory o právní nástupnictví. Jestliže by mu taková pravomoc chyběla, je oprávněn doplnit exekuční titul jen soud. Věcně příslušným je okresní soud. Místně příslušným je obecný žalovaného.

⁴³ SMOLÍK, Petr, In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 851.

⁴⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2114.

⁴⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2001, sp. zn. 21 Cdo 123/2001

⁴⁶ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 57.

⁴⁷ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2114.

⁴⁸ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 59.

Aktivně legitimovaný je buď oprávněný, nebo ten, kdo tvrdí, že je jeho právním nástupcem. V případě postoupení pohledávky je pasivně legitimovaný původní oprávněný, protože jen cesionář má právní zájem na doplnění exekučního titulu. Povinný vůbec není stranou hmotněprávního poměru mezi cedentem a cesionářem, a proto povinný nikdy nemůže být pasivně legitimován. V případě převzetí dluhu je pasivně legitimovaný povinný, nebo ten, kdo dluh převzal, popřípadě i oba dva. Kdo z nich bude v takovém případě pasivně legitimovaný, záleží na tom, který subjekt odpírá součinnost při prokázání přechodu.⁴⁹

Na závěr je třeba podotknout, že exekuční spory o doplnění exekučního titulu z důvodu změny oprávněného nebo povinného mohou vzniknout také v průběhu exekučního řízení.⁵⁰

2.2 Exekuční spory vznikající v průběhu exekučního řízení

2.2.1 Vylučovací spory

Vynucení splnění povinnosti výlučně z majetku povinného patří k základním pravidlům exekučního práva. Jak v oblasti práva hmotného, tak v právu procesním se třetí osoba nenachází v právním poměru s oprávněným, proto nelze třetí osobě ukládat povinnosti směřující k poškození jejího majetku nebo jinak v rámci exekuce zasahovat do její právní sféry. Často však dochází k překročení tohoto pravidla a dochází k zásahům do majetkové sféry třetích osob.⁵¹ Exekuční právo tedy vychází z principu, že uspokojit pohledávku lze pouze z majetku patřící povinnému nebo v případě naplnění zákonných předpokladů z majetku ve společném jmění povinného a jeho manžela. Z majetku ve vlastnictví třetí osoby lze pohledávku uspokojit, jen pokud má oprávněný z důvodu relativní neúčinnosti odpovídající titul umožňující uspokojit pohledávku z majetku třetí osoby.⁵²

Při exekuci prodejem movitých věcí tak může dojít k poškození majetku třetí osoby tím, že exekutor zařadí do soupisu věci nepatřící povinnému, které má povinný v držbě nebo v detenci (například na základě smlouvy o výpůjčce či nájemní smlouvy).⁵³

⁴⁹ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 58.

⁵⁰ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 129.

⁵¹ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 7. s. 342.

⁵² DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2219.

⁵³ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 50- 61.

Vylučovací žaloba se nemusí týkat jen prodeje věci movité, ale rovněž se může týkat prodeje nemovité věci.⁵⁴ Také je možné podat vylučovací žalobu při exekuci na odebrání věci. Jelikož při exekuci na odebrání věci musí být věc přesně a určitě označena, k záměně věci, jež má být odebrána, by mělo docházet minimálně.⁵⁵

K provedení exekuce by mělo dojít rychle. Exekutor nemůže a ani to není v jeho silách, aby při soupisu věcí posuzoval otázku vlastnictví věci. Zákon tak obsahuje domněnku, podle které movité věci v dispozici povinného jsou jeho majetkem. Soupis věcí tak není možné vázat na zjištění o skutečném vlastnictví povinného, a proto se do soupisu zařadí i věci, o nichž povinný tvrdí, že mu nepatří nebo k nimž třetí osoba uplatňuje svá práva.⁵⁶

Tvrdí-li třetí osoba, že k věcem, které mají být exekučně postiženy, má právo nepřipouštějící exekuci, musí takové právo uplatnit zvláštní žalobou proti oprávněnému. Jedná se o žalobu vylučovací nebo-li excindanční, upravenou v § 267 OSŘ.⁵⁷

Zákon v § 267 hovoří o právu nepřipouštějící výkon rozhodnutí a výslovně nevymezuje práva, jejichž ochrany se lze domáhat. Právem nepřipouštějící výkon rozhodnutí je tak především právo vlastnické. Právem nepřipouštějícím provedení exekuce je i podílové spoluvlastnictví. Ohledně podílového spoluvlastnictví mohou nastat dvě situace. Buď se prodává věc, k níž má povinný jen spoluvlastnický podíl, nebo se prodává jen spoluvlastnický podíl považovaný za majetek povinného, ačkoliv je majetkem třetí osoby. V obou případech se spoluvlastník může bránit excindanční žalobou. Rovněž bezpodílové spoluvlastnictví je právem nepřipouštějící výkon exekuce. V případě společného jmění manželů je každý z manželů vlastníkem celé věci, a proto každý z manželů může uplatnit vylučovací žalobu k celé věci a nikoliv jen ke svému podílu jako v rámci podílového spoluvlastnictví.⁵⁸

Právem k věci nepřipouštějící exekuci je i držba. Tento závěr však v teorii nebyl a není jednoznačný. Například podle Mruzka se jedná o faktický stav, a proto nemůže být žalobním důvodem vylučovacího sporu.⁵⁹ Nicméně s tímto názorem nelze souhlasit. Držba je absolutní povahy a vztahují se na ni totožná východiska jako pro právo vlastnické. Na druhou stranu není tak silným institutem jako vlastnické právo. Z toho vyplývá, že se třetí osoba coby držitel může

⁵⁴ MRUZEK, Karel. Některé určovací žaloby vlastnictví. *Právní praxe*, 1996, roč. 44, č. 2, s. 72.

⁵⁵ DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 7, s. 344.

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99

⁵⁷ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 120.

⁵⁸ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 64-65.

⁵⁹ MRUZEK, Karel. Některé určovací žaloby vlastnictví. *Právní praxe*, 1996, roč. 44, č. 2, s. 72.

domáhat ochrany, s výjimkou situace, kdy vlastníkem věci je povinný. Držba teda musí ustoupit silnějším vlastnickému právu.⁶⁰

Jelikož ve vylučovacím sporu nedochází k zásahu do hmotněprávních poměrů a účel vylučovací žaloby tkví v zastavení exekuce, není rozhodná oprávněnost držby, respektive dobrá víra. Jiný názor zaujímá Drápal. Podle něj by neoprávněný držitel neměl mít možnost podat vylučovací žalobu.⁶¹ Přikláním se k názoru, že oprávněnost držby není relevantní. Je to dáno i tím, že skutečný vlastník rozhodnutím o vylučovací žalobě neztrácí vlastnické právo k věci a po rozhodnutí o vylučovací žalobě se může domáhat vydání po neoprávněném držiteli.⁶²

Také detence je právem k věci nepřipouštějící výkon rozhodnutí a to za předpokladu, že se opírá o právní titul odvozený od vlastníka věci, který není povinným. Může se jednat o detenci jak na základě věcného práva, tak obligačního práva (například výpůjčka).⁶³

Práva odpovídající věcným břemenům, práva nájemní, zajišťovací převod práva, předkupní právo či jiná práva umožňující užívat věci určité osobě výlučně nebo společně s vlastníkem, do práv nepřipouštějících exekuci neřadíme.⁶⁴

Práva odpovídající věcným břemenům nespádají mezi práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí, protože změna vlastníka není důvodem pro zánik věcného břemene. Význam má pouze okolnost, jak bude s právem třetí osoby naloženo, tedy zda prodejem věci v dražbě věcné právo zanikne či nikoli. Osoba, které má právo z věcného břemene, se může bránit dle procesních předpisů upravujících prodej nemovité věci a tedy nikoli vylučovací žalobou.⁶⁵

V souvislosti s podáním vylučovací žaloby se uvádí ještě jeden předpoklad, který tkví v tom, že právu bude poskytnuta ochrana, jen pokud došlo k zásahu bez souhlasu třetí osoby (například předá-li třetí osoba exekutorovi peníze, aby splnila dluh za povinného).⁶⁶ V takovém případě se zákonná ochrana povinného z logiky věci neuplatní.

⁶⁰ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 65.

⁶¹ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004. s. 454.

⁶² DÁVID, Radovan. Třetí osoby a práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 56.

⁶³ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 65.

⁶⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2222.

⁶⁵ DÁVID, Radovan. Třetí osoby a práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 57.

⁶⁶ Rozsudek městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2004, sp. zn. 14 Co 555/2003

Aktivně věcně legitimovaným je třetí osoba, respektive manžel povinného. Pasivně věcně legitimovaný je pouze oprávněný.⁶⁷ I když pasivní legitimace oprávněného vyplývá přímo ze zákona, tak se také objevuje názor, že by žalovaným měl být exekuční orgán.⁶⁸ Jsem toho názoru, že žalovaným má být oprávněný. Pasivně věcně legitimovaný tak nemůže být soud, exekutor, ani povinný. Pasivní legitimace oprávněného je dána tím, že právě on vyvolal exekuční řízení a nese tak odpovědnost za to, že bylo zasaženo právo nepřipouštějící exekuci. V případě povinného je pasivní legitimace vyloučena, protože svým chováním zásah do práv třetí osoby nezpůsobil a třetí osoba nemůže mít ani právní zájem na tom, aby byla nepřipustnost vyslovena vůči povinnému.⁶⁹

Na postavení povinného ve vylučovacím sporu se objevují dva názory. Podle jednoho názoru může povinný ve vylučovacím sporu vystupovat jako vedlejší účastník.⁷⁰ Podle druhého názoru povinný v takovém sporu jako vedlejší účastník vystupovat nemůže.⁷¹ Souhlasím s názorem, že povinnému může být v určitých případech přiznáno, aby byl vedlejším účastníkem řízení. Povinného zájem na výsledku vylučovacího sporu může spočívat v okolnosti, zda se bude z věci, která je předmětem sporu oprávněný uspokojovat či nikoli.⁷² Takový zájem může být pozitivní, kdy má právní zájem na tom, aby došlo k uspokojení z oné věci, nebo i negativní, kdy věc je například ve vlastnictví rodinného příslušníka.

Třetí osoba se může domáhat nepřipustnosti exekuce okamžikem, kdy bylo exekučním úkonem zasaženo do jejího práva nepřipouštějící výkon. Typicky půjde o okamžik zařazení věci do soupisu a nikoliv již nařízením exekuce, protože dokud nedojde k odebrání věci, může s ní povinný, případně třetí osoba, volně nakládat.⁷³

Excindační spor se projednává vždy před obecným civilním soudem a to v případě všech exekučních titulů. Není tedy možné ani uzavřít dohodu svěřující projednání vylučovacího sporu rozhodci. Řízení o vylučovací žalobě se tak koná v rámci řízení nalézacího sporného, které je odlišné od řízení exekučního. Věcně příslušným je okresní soud a místní příslušnost je určena výlučně podle § 88 písm. e) OSŘ, kdy místně příslušný je soud, u něhož je exekuce prováděna.

⁶⁷ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 65.

⁶⁸ ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právne spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 45.

⁶⁹ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 66-67.

⁷⁰ TOMAŠOVIČ, Marek. *Exekučný poriadok s komentárom*. 1. vydání. Žilina: Eurokódex, 2006, s. 105.

⁷¹ MAZÁK, Ján. *Exekučný poriadok, Komentár*. 1. vydání. Bratislava: Iura Edition, 2003, s. 193.

⁷² ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právne spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 45.

⁷³ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2223.

Je otázkou, jak má znít petit vylučovací žaloby. Znění zákona by mohlo naznačovat, že návrh žalobce má znít na vyloučení věci z exekuce. Samotný název takové žaloby tomu bezpochyby nasvědčuje. Takový výklad je třeba odmítnout. Vylučovací žalobu, jako žalobu exekuční, tedy procesní, je nutné pojmout v souvislosti s ustanovením § 268 odst. 1 písm. f) podle kterého v případě pravomocného rozhodnutí soudu, bude exekuce zastavena. Má-li totiž někdo k věci právo nepřipouštějící exekuci, je exekuce nepřipustná, ale pouze relativně. Relativnost nepřipustnosti se projevuje ve skutečnosti, že nepřipustnost musí být žalována. Žalobní petit by tak měl směřovat na rozhodnutí, že exekuce vedená na konkrétní věc je nepřipustná, a nikoliv na vyloučení věci z exekuce. Aby došlo k vyloučení věci z exekuce, musí být nejprve pravomocně rozhodnuto o nepřipustnosti exekuce. Rozhodnutí o vyloučení tak automaticky nevede k vyloučení věci. K vyloučení věci z exekuce dojde až právní mocí rozhodnutí o zastavení exekuce.⁷⁴

Žalobce se domáhá rozhodnutí o právu exekučním, proto vylučovací žaloba podobně jako další exekuční žaloby je žalobou procesní a nikoli hmotněprávní. Právo hmotné je sice žalobním důvodem, nicméně soud o něm rozhoduje jen v rámci předběžné otázky, proto se rozhodnutí soudu bude vztahovat výlučně jen na konkrétní exekuci. Rozhodnutí neupravuje otázky hmotného práva (například kdo je vlastníkem věci). Žalobce tak v návrhu nemůže požadovat jak určení, že je vlastníkem věci, tak ani vydání požadované věci. Oprávněný jako žalovaný není totiž ten, kdo věc neprávem zadržuje.⁷⁵

Někteří autoři, například Drápal, posuzují excindační žalobu, jako žalobu na určení, při které se naléhavý právní zájem nemusí prokazovat.⁷⁶ Nicméně souhlasím s názorem Macura, podle kterého se nejedná o určovací žalobu. Jedná se tak o exekuční žalobu zasahující jen do procesněprávních vztahů, jejímž prostřednictvím nedochází k určení práva nebo právních poměrů, ale dochází na jejím základě pouze k tomu, že exekuce ohledně vyloučené věci nemůže nadále probíhat.⁷⁷

Vylučovací žaloba může být podána a projednávána jen v průběhu exekuce. Podá-li žalobce žalobu po zastavení exekuce, soud ji zamítne pro její nedůvodnost. Pokud by byla exekuce zastavena před rozhodnutím o vylučovací žalobě, žalobce by ji měl vzít zpět a soud by řízení o ni zastavil. Neučiní-li tak, soud žalobu zamítne. Nicméně došlo-li ke zpeněžení věci a vydání výtěžku oprávněnému, může žalobce svůj návrh změnit tak, že se bude domáhat vydání výtěžku. Tím se však mění charakter sporu. Nepůjde již o spor o exekuční právo, ale o klasický hmotněprávní spor.

⁷⁴ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 67.

⁷⁵ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s.

⁷⁶ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2223.

⁷⁷ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s.

Třetí osoba může vznést žalobu na vydání výtěžku i v případě zamítnutí vylučovací žaloby. Jelikož vylučovací žaloba je žalobou exekuční a upravuje jen procesněprávní vztahy, nebude se jednat o překážku věci rozsouzené.⁷⁸

Ohledně okamžiku, respektive postupu pro podání vylučovací žaloby, se určitým způsobem úprava OSŘ a EŘ rozchází. Podle EŘ může ten, jemuž svědčí právo k věci, která nepřipouští exekuci, učinit návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Návrh lze podat do 30 dnů ode dne, kdy se třetí osoba dozvěděla o soupisu. Nevyhoví-li exekutor návrhu, může poté podat třetí osoba vylučovací žalobu. Institut exekutorského rozhodování o vyškrtnutí ze soupisu a institut soudního řízení o vylučovací žalobě spolu souvisí. Proto vzniká otázka, zda je podání excindační žaloby podmíněno předchozím podáním návrhu na vyškrtnutí ze soupisu.⁷⁹ Podle Nejvyššího soudu⁸⁰ a shodně podle nálezu Ústavního soudu⁸¹, není využití institutu vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 EŘ podmínkou pro podání vylučovací žaloby. Podání žaloby nebrání ani odmítnutí návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu pro opožděnost, ani skutečnost, že žaloba byla podána po lhůtě 30 dnů po doručení rozhodnutí o zamítnutí návrhu. Nicméně je třeba dodat, že je zde i druhý názor, podle kterého je podání návrhu na vyloučení věci ze soupisu nezbytným předpokladem pro podání vylučovací žaloby podle § 68 odst. 4 EP a § 267 OSŘ.⁸²

Ztotožňuji se s názorem, že podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu není předpokladem podání vylučovací žaloby. Lhůtu třiceti dnů považuji za velmi krátkou a to s ohledem na to, že by se v případě jejího nedodržení, nemohla třetí osoba domáhat soudní ochrany. Další důvod spatřuji v okolnosti, že by nebylo třetí osobě, která není účastníkem řízení, poskytnuta možnost obrátit se na soud, v podstatě kvůli tomu, že se řízení koná exekutor a nikoliv soud. Institut vyškrtnutí ze soupisu považuji za institut, který spočívá v operativnějším a méně formálnějšího vyřešení situace a neměla by jeho úloha spočívat v omezování práv třetích osob.

Podání vylučovací žaloby má za následek v případě prodeje nemovité věci odročení dražebního jednání podle § 336i odst. 1. V případě prodeje movitých věcí je uplatnění vylučovací žaloby důvodem pro odklad výkonu podle § 266 odst. 2, protože lze očekávat zastavení exekuce. To neplatí, představuje-li žaloba zřejmě bezúspěšné nebo svévolné

⁷⁸ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 121.

⁷⁹ SVOBODA, Karel. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 30.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 20 Cdo 418/2012

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2013, sp. zn. I ÚS 2770/11.

⁸² SVOBODA, Karel. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 32.

uplatňování práva. Odklad exekuce by trval až do pravomocného rozhodnutí. Před právní mocí rozhodnutí o vylučovací žalobě nesmí být majetek prodán nebo jinak zpeněžen.⁸³

2.2.2 Odporové spory

V exekučním řízení často dochází k tomu, že výtěžek získaný prodejem majetku povinného nebo jiný výnos z provedení exekuce požaduje více oprávněných nebo dalších věřitelů. Tento výnos však nemusí vždy uspokojit všechny subjekty požadující vymožení svých pohledávek za dlužníkem. Také je zde zájem povinného, aby z výnosu jeho majetku byli uspokojeni jen ti, kdo proti němu mají existující pohledávku. Navíc se výnosu z majetku povinného často domáhají i ti, kteří ve skutečnosti pohledávku proti dlužníkovi již nemají. Za těchto okolností dochází mezi oprávněnými, jinými věřiteli a povinným ke vzájemným sporům o rozdělení výtěžku z exekuce. Tyto spory označujeme jako odporové spory. Žalobu, kterou se tento spor zahajuje, nazýváme jako žalobu odporovou.⁸⁴

Právní úprava odporové žaloby se nachází v § 267a OSŘ a §52 EŘ. Tato ustanovení jsou velmi stručná a nepokrývají veškerou problematiku těchto sporů. Další otázky tedy musí řešit teorie občanského práva procesního.⁸⁵ Účelem odporové žaloby je především ochrana práv účastníků exekučního řízení spočívající v tom, „*aby v probíhajícím řízení byly uspokojeny jen ty pohledávky, které skutečně existují v odpovídající výši a pořadí.*“⁸⁶ Odporová žaloba tedy směřuje k popření pravosti, výše nebo pořadí určité pohledávky.⁸⁷

Popřením pravosti pohledávky se má na mysli popření základu pohledávky, a to v situaci, kdy se popírající domnívá, že pohledávka vůbec nevznikla, nebo že sice vznikla, ale již celá zanikla nebo je celá promlčená.⁸⁸ Pravost pohledávky tedy znamená její hmotněprávní existenci. V § 267a odst. 1 zákon sice hovoří o popírání pohledávek přihlášených k rozvrhu. Takové znění však není přesné. Popírat lze totiž i pohledávky oprávněných, pro které byla nařízena exekuce, ale do rozvrhu přihlášeny nebyly.⁸⁹ Popření výše pohledávky znamená, že pohledávka zde sice je, ale nikoliv v takové výši, v jaké ji uplatňuje oprávněný nebo věřitel. U

⁸³ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2220.

⁸⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2228.

⁸⁵ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 122.

⁸⁶ WINTEROVÁ, Alena. Incidenční spory. *Bulletin advokacie*, 2003, roč. 14, č. 4, s. 16.

⁸⁷ ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právne spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 47.

⁸⁸ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2229

⁸⁹ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 71.

popření výše pohledávky popírající uznává základ pohledávky, ale rozporuje tvrzenou výši. Popírající se tedy domnívá, že pohledávka v přihlášené výši nevznikla, že již zčásti zanikla nebo se zčásti promlčela. Popření pořadí znamená, že v exekučním řízení má vymáhaná pohledávka jiné pořadí, než které tvrdí oprávněný nebo věřitel. A konečně o popření skupiny pohledávek⁹⁰ půjde v případě exekuce prodejem nemovité věci nebo postižením závodu, kdy pohledávka oprávněného nebo věřitele má být uspokojena v jiné skupině, než ve které se pohledávka podle tvrzení vlastníka pohledávky na základě rozvrhu nachází.⁹¹

Odporové spory souvisí s rozvrhovým řízením. Jelikož v rozvrhovém řízení vznikají na jedné straně práva a povinnosti mezi oprávněnými a věřiteli a povinnými na straně druhé a také vzájemná práva a povinnosti mezi oprávněnými a věřiteli, je rozvrhové řízení mnohem složitější, než řízení exekuční. Složitost těchto vztahů je dána tím, že věřitelé svá práva tvrdí pouze na hmotněprávních poměrech, které může povinný popírat. Naopak právo oprávněného je uloženo v exekučním titule, který je pro povinného závazný. Povinný tak může právo oprávněného popírat jen na základě skutečností vzniklých po vydání exekučního titulu. Z toho vyplývá, že vztahy mezi oprávněnými a věřiteli mají odlišný charakter. Věřitelé nebyli účastníky řízení, ve kterém byl vydán exekuční titul, a tak pro ně není obsah exekučního titulu závazný. Proto mezi nimi může vzniknout spor o pravost, výši nebo pořadí, v němž má být pohledávka uspokojena.⁹²

Odporové spory se týkají exekuce srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky, prodejem movitých věcí, správou nemovité věci, prodejem nemovitých věcí nebo postižením závodu.

Jsou-li oprávněny rozhodovat ve věci samé soudy, rozhodují také o popření pravosti a výši pohledávky soudy. Náleží-li rozhodování o přiznání pohledávky do pravomoci jiných orgánů (například správců daně nebo jiných správních orgánů), tak tyto orgány také rozhodují o popření pravosti či výše pohledávky.

Spory o popření skupiny a pořadí však spadají výlučně do pravomoci soudů. Věcně příslušným je okresní soud. Místně příslušným je soud, u něhož je prováděn výkon rozhodnutí. Jedná se o výlučnou místní příslušnost podle § 88 písm. e) OSŘ. Odporová žaloba bude projednávána v rámci klasického nalézacího sporného řízení podle části třetí OSŘ.⁹³

⁹⁰ Dle § 337c odst. 1 se pohledávky rozdělují do 7 skupin. Pohledávky z nižší skupiny mohou být uspokojeny až, když došlo k uspokojení všech pohledávek z předcházející skupiny, u prodeje závodu se rozdělují do 9 skupin dle § 338ze odst. 1.

⁹¹ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2229.

⁹² MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 122.

⁹³ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2228- 2229.

Zákon v § 267a OSŘ otázku věcné legitimace neřeší. Pro zodpovězení této otázky je nutné vycházet ze samotných právních principů. Podle těchto principů lze ochranu tvrzeného práva poskytnout pouze tomu, kdo má na poskytnutí ochrany právní zájem a požaduje splnění jen skutečně existujícího práva. První znak potřebný k určení aktivní věcné legitimace v odporovém sporu vychází z účastenství v rozvrhovém řízení. Věcně legitimovaný je tedy ten, o jehož právech a povinnostech má být v rozvrhovém řízení jednáno. Druhý znak stanoví, že aktivně věcně legitimovaný může být jen ten z oprávněných nebo věřitelů rozvrhového řízení, který by mohl být z výtěžku vůbec uspokojen. Aktivně věcně legitimovaný tak nemůže být ten, na koho by se z výtěžku nic nedostalo. Taková žaloba by z ekonomického hlediska byla zbytečná. Aktivně věcně legitimovaný tak může být oprávněný nebo věřitel, který přihlásil svou pohledávku k provedení rozvrhu výtěžku.

Povinný jakož účastník rozvrhového řízení, má právní zájem na vydání výtěžku jen tomu, kdo má skutečné právo na vydání výtěžku. Protože jako účastník musí mít stejná práva a povinnosti jako další účastníci, tak i povinný je aktivně legitimován k podání odporové žaloby. To neplatí jen pro popírání pořadí a skupiny pohledávky.⁹⁴ Pořadí a skupinu pohledávky může popírat jen věřitel nebo oprávněný a nikoliv povinný, protože otázka v jaké skupině nebo v jakém pořadí budou věřitele uspokojeni, se nedotkne jeho právní sféry, tak jako je to v případě popření pravosti či výše pohledávky.⁹⁵

Pasivně legitimovaný je účastník rozvrhového řízení (oprávněný nebo věřitel), o jehož pohledávce žalobce tvrdí, že není pravá nebo její výše není správná, případně její pořadí není určeno správně. Pasivní legitimace je v případě povinného vyloučena. Popírat je možné jen pohledávky, které lze v rozvrhovém řízení uspokojit a povinný takové pohledávky logicky proti sobě sám mít nemůže.⁹⁶

Na základě výše uvedeného může dojít ke dvěma případům. Odporovou žalobu podává oprávněný nebo věřitel proti jinému oprávněnému nebo věřiteli, anebo odporovou žalobu podává povinný vůči věřiteli nebo oprávněnému.⁹⁷

V řízení o odporové žalobě stojí účastníci v kontradiktorním postavením. Řízení je ovládané zásadou dispoziční a projednací. Žalobce tedy musí v řízení tvrdit a dokázat, že popíraná pohledávka neexistuje, vůbec nevznikla, nebo po svém vzniku zcela či z části zanikla,

⁹⁴ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 73.

⁹⁵ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 123.

⁹⁶ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 74.

⁹⁷ ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právne spory*. Bratislava. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 49.

případně nemá takové pořadí, jaké žalovaný uplatňuje. Jelikož pohledávka oprávněného je stanovena exekučním titulem, může ji povinný popírat jen z důvodů vzniklých až po vydání exekučního titulu.⁹⁸

K nejednoznačné situaci tak dochází, když povinný namítá skutečnosti vzniklé právě po vydání exekučního titulu.⁹⁹ Povinný by v těchto případech mohl podat buď opoziční návrh podle § 268 odst. 1 písm. g) nebo žalobu odporovou. Podal-li opoziční návrh ještě předtím, než došlo ke zpeněžení předmětu exekuce a následně došlo v incidenčním řízení k zastavení exekuce, tak je odporová žaloba zbytečná. Tím, že zastavením exekuce došlo k vyloučení pohledávky z rozvrhového řízení, byla povinnému poskytnuta dostatečná právní ochrana. Nepodal-li povinný opoziční žalobu před zpeněžením předmětu exekuce, změní se exekuční řízení na řízení rozvrhové a povinný má uplatnit žalobu odporovou. Pokud však povinný podá místo žaloby odporové návrh na zastavení podle § 268 odst. 1 písm. g), tak i návrh na zastavení lze samostatně vyřídit.

Dále je nutné odpovědět na otázku, zda může povinný podat žalobu odporovou, i přesto, že dříve podal žalobu opoziční, která však byla zamítnuta. Řízení incidenční, byť má spornou povahu, není klasickým řízením sporným. Jedná se o dvě rozdílná řízení. Povinnému tedy nelze odepřít, aby stejné okolnosti uplatnil v nalézacím řízení sporném. Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná o překážku litispendence. Nicméně na základě výše uvedeného se nejedná o tutéž věc.¹⁰⁰

Odporová žaloba, jak již bylo vysloveno, slouží k popření existence právního poměru mezi oprávněným a věřitelem na jedné straně a povinným na straně druhé. Tím, že žalobce popírá pohledávku co do její pravosti, výše, pořadí či zařazení, tak dochází ke střetu, pro jehož vyřešení musí dojít k samotnému přezkumu předmětné pohledávky. To může vést k situaci typické pouze pro odporové spory, kdy soud přezkoumává správnost exekučního titulu také po stránce věcné a nikoliv jen po stránce formální, což znamená, že soud musí posoudit pohledávku meritorně, z hlediska její existence. Nicméně ve výroku rozhodnutí nevysloví výsledek zkoumání věcné stránky pohledávky. Pouze v odůvodnění rozhodnutí vysvětlí, zda a z jakého důvodu bude či nebude sporná pohledávka uspokojena.¹⁰¹

⁹⁸ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 124.

⁹⁹ ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právné spory*. Bratislava. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 49.

¹⁰⁰ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 75.

¹⁰¹ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 123-124.

Popření pohledávky je procesní úkon, pro který rovněž platí ustanovení § 41 odst. 2 OSŘ o tom, že jej soud posuzuje podle obsahu, přestože je nesprávně pojmenován. Například pokud oprávněný popírá pohledávku co do její výše, protože povinný věřiteli podle tvrzení oprávněného nic nedluží, nejde podle obsahu o popření výše pohledávky, nýbrž o popření její pravosti.¹⁰²

Drápal charakterizuje odporovou žalobu jako žalobu na určení podle § 80 OSŘ.¹⁰³ Na druhou stranu podle Fialy¹⁰⁴ a Macura¹⁰⁵ se jedná o procesní žalobu, jejímž cílem je upravit rozvrh výtěžku předmětu exekuce mezi oprávněnými a věřiteli a nikoliv určit, zda existuje určité právo či právní poměr, který by svými účinky působil mimo rámec konkrétní exekuce.

Odporovou žalobou se žalobce domáhá vydání rozhodnutí, které vysloví, že pohledávka určitého oprávněného nebo věřitele nebude z výtěžku exekuce vůbec nebo částečně uspokojena nebo bude uspokojena v jiném pořadí. Žalobce v návrhu nemusí výslovně požadovat vyslovení skutečnosti, že pohledávka není pravá, že výše nebo její pořadí je nesprávné. Takové okolnosti patří do důvodů žaloby. Rovněž soud posléze tyto okolnosti zohlední pouze ve svém odůvodnění. Odporový spor se týká výlučně toliko jen oné konkrétní exekuce a nemůže svými účinky působil mimo rámec exekučního řízení.¹⁰⁶

Žalobce by tak měl petit odporové žaloby formulovat tak, že pohledávka oprávněného nebo věřitele nebude z exekuce uspokojena vůbec, nebo jen z části, nebo v jiném pořadí. Protože se jedná o procesní žalobu, není soud žalobním návrhem vázán. Podle mého názoru se jedná tedy o žalobu procesní, nikoliv určovací a soud by ve svém výroku neměl měnit rozvrhové usnesení, aby nezasahoval do práv osob, které nebyly účastníky odporového sporu. Procesní žaloba totiž jen upravuje určité řízení, její účel nespočívá v úpravě hmotněprávních poměrů a z toho vyplývá, že rozhodnutí o této žalobě má účinky jen pro konkrétní probíhající řízení.¹⁰⁷ Tím, že odporový spor projednává soud v nalézacím řízení a nikoliv soud exekuční, i když z hlediska místní příslušnosti půjde o ten samý soud¹⁰⁸, není žádoucí, aby v rámci nalézacího

¹⁰² DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2229.

¹⁰³ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2229.

¹⁰⁴ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 79

¹⁰⁵ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 124-125.

¹⁰⁶ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 124-125.

¹⁰⁷ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 79.

¹⁰⁸ o odporovém sporu rozhoduje soud, u něhož je prováděn výkon rozhodnutí

řízení soud zasahoval do práv a povinností účastníků exekučního řízení, kteří nebyli účastníky odporového sporu. Proto by soud neměl rozhodovat tak, že změní usnesení exekučního soudu o rozvrhu výtěžku. Nalézací soud by tak měl pouze rozhodnout o zrušení usnesení o rozdělení výtěžku.¹⁰⁹

2.2.3 Poddlužnické spory

Poddlužnické spory zaujímají významnou část exekučních sporů. Na rozdíl od starších právních úprav se označení „poddlužník“ v současné právní úpravě nepoužívá. V teorii se však tento termín ustálil a nadále se používá. V poddlužnických sporech vystupují třetí osoby, které současná právní úprava označuje různými způsoby jako „plátce mzdy“, „peněžní ústav“, „dlužník povinného“ apod. Všechny tyto osoby nesou společné znaky, proto je obecně označujeme „poddlužník.“¹¹⁰ Můžeme je definovat jako osoby, vůči kterým má povinný pohledávku (např. plátce mzdy, vůči kterému má povinný právo na mzdu nebo peněžní ústav, u kterého má povinný zřízen účet).¹¹¹

Předmětem exekuce na peněžitě plnění mohou být věci movité nebo věc nemovitá, pohledávka nebo jiné majetkové právo. Věci hmotné mohou být povinnému přímo odňaty a následně zpeněženy. Pohledávky a jiná majetková práva však nelze na rozdíl od hmotných věcí vnímat fyzickými smysly. Takový majetek povinného není možné postihnout přímo, nýbrž jen nepřímou právní cestou prostřednictvím různých opatření. Půjde o určité zákazy a příkazy stanovené povinnému a třetím osobám, které jsou povinným v určitém právním poměru.¹¹² Mezi takové poměry patří například, když zaměstnavatel je povinen poskytnout mzdu zaměstnanci, nájemce je povinen pronajímateli platit nájemné apod. V případě porušení příkazu poskytnout plnění oprávněnému a nikoliv povinnému, může se oprávněný domoci svého práva exekuční žalobou. Takovou žalobu označujeme jako žalobu poddlužnickou, na jejímž základě dochází ke vzniku poddlužnického sporu.

Poddlužnická žaloba se projednává v nalézacím sporném řízení a to i přesto, že se jedná o spor vzniklý v exekučním řízení.¹¹³ Touto žalobou uplatňuje oprávněný soudní ochranu práva, který má povinný vůči poddlužníkovi. Žaloba směřuje na zaplacení částky buď ve výši,

¹⁰⁹ ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právne spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 50-51.

¹¹⁰ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 125.

¹¹¹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací a řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 37.

¹¹² FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s.

¹¹³ ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právne spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 53.

kteřá odpovídá žalobcem vymáhané pohledávce, nebo částky nižší, kterou je poddlužník podle tvrzení oprávněného povinnému dlužen.

Obecně tedy při exekuci na pohledávky a na jiná majetková práva povinného vzniká zahájením exekuce exekuční právní poměr, jehož subjekty jsou exekuční orgán, oprávněný a povinný. Mezi těmito subjekty vzniká základní exekučněprávní poměr. Při exekuci na pohledávku nebo jiná majetková práva povinného přistupuje doručením usnesení o nařízení výkonu, případě exekučního příkazu k základnímu exekučněprávnímu poměru další subjekt, kterým je poddlužník. Mezi ním a subjekty základního exekučního právního poměru navzájem vzniká vedlejší exekučněprávní poměr.

Doručením usnesení o nařízení výkonu do vlastních rukou poddlužníka vzniká poddlužníku povinnost zadržet částku odpovídající vymáhané pohledávce oprávněného a nevyplácet ji povinnému. Jedná se o zvláštní procesní právo, jehož obsah spočívá v zajištění vymáhaného nároku oprávněného. Takové právo oprávněného není právem hmotným, ale právem procesním, exekučním. V teorii se pro označení tohoto práva vžil název právo úkojně. Úkojně právo má absolutní povahu a působí vůči všem. To znamená, že poddlužník je povinen zadržet příslušnou část pohledávky a postupovat tak vůči všem, kteří by si činili na tuto část nárok. V rámci exekuce na pohledávku povinného lze tak rozlišit tři druhy právních poměrů. První právní poměr mezi oprávněným a povinným plyne z vykonatelného exekučního titulu, jedná se o hmotněprávněprocesní právní poměr. Právní poměr mezi povinným a jeho dlužníkem má hmotněprávní charakter. A konečně poslední právní poměr povahově procesní vzniklý doručením usnesení o nařízení výkonu zahrnuje oprávněného, povinného a poddlužníka.

Pokud poddlužník dobrovolně nesplní svou povinnosti vůči oprávněnému, má oprávněný jedinou možnost jak se svého práva domoci. Tou možností je podání poddlužnické žaloby proti poddlužníkovi a realizování úkojného práva. Takové právo však může uplatnit až doručením poddlužníkovi vyrozumění o právní moci nařízení exekuce. Právo požadované oprávněným se rovná výšce plnění, kterou měl poddlužník plnit svému věřiteli podle hmotného práva.¹¹⁴

Kvůli těmto specifickým se řízení o poddlužnické žalobě v určitých ohledech liší od klasického sporného řízení.¹¹⁵ Žalobce tak nesmí v rámci poddlužnického sporu disponovat předmětem řízení, nemůže například uzavřít soudní smír. Poddlužník jako žalovaný nemůže namítat žádné skutečnosti vyplývající z jiných právních poměrů, které má vůči oprávněnému

¹¹⁴ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 83.

¹¹⁵ ŠTEVČEK, ŠTEVČEK, Marek. *Exekučně právní spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 53

(žalobci). Nemůže například započít vzájemné pohledávky vůči oprávněnému. Žalovaný tak může uplatnit jen takové námitky vztahující se ke konkrétnímu exekučnímu právnímu poměru. Typicky půjde o námitku, že pohledávku povinného již oprávněnému zaplatil. Takové omezení vyplývá ze skutečnosti, že mezi oprávněným a poddlužníkem je uskutečňován vztah exekuční a nikoliv hmotněprávní.

Naopak poddlužník může proti oprávněnému zpravidla namítat všechny skutečnosti plynoucí z hmotněprávního poměru mezi poddlužníkem a povinným. V poddlužnickém sporu tak může namítat, že předmětná pohledávka vůbec nevznikla, že ji před vznikem úkojného práva zaplatil, postoupil nebo že je promlčená. Nařízením exekuce hmotněprávní poměr mezi povinným a poddlužníkem nezaniká a není ani nijak dotčen. Protože jej nenahrazuje žádný nový hmotněprávní poměr mezi oprávněným a poddlužníkem, je poddlužník oprávněn ve sporu s oprávněným například započít pohledávky, které má vůči povinnému.¹¹⁶

Žalobcem v poddlužnickém sporu je oprávněný. Žalovaným je poddlužník, který porušil povinnost stanovenou zákonem. Pravomocné rozhodnutí o poddlužnické žalobě se vztahuje i na povinného, Proto se povinný může účastnit poddlužnického sporu. Nicméně jen v postavení vedlejšího účastníka. Jako vedlejší účastník může stát jak na straně žalobce, tak na straně žalovaného. Oprávněný podle § 315 odst. 2 má vůči povinnému povinnost oznámit, že uplatňuje jeho pohledávku na soudě a umožnit mu zúčastnit se poddlužnického sporu. Porušili-li oprávněný tuto povinnost, odpovídal by povinnému za škodu, kterou by tím způsobil.

Jelikož oprávněný má vůči poddlužníkovi exekuční právo na uspokojení své pohledávky vůči povinnému, může podat poddlužnickou žalobu jen v době trvání exekuce. V případě pravomocného zastavení exekuce končí exekuční právo oprávněného a soud k zániku tohoto práva musí přihlídnout z úřední povinnosti. Tím, že za trvání exekuce může vlastním jménem oprávněný uplatňovat pohledávku povinného, dochází ze zákona ke změně formální aktivní legitimace. To znamená, že povinný po dobu trvání exekuce pozbývá právo uplatnit vlastním jménem svou pohledávku.¹¹⁷

Uplatnil-li povinný pohledávku před nařízením exekuce, může soud žalobě vyhovět, ale jen tak, že žalovanému uloží, aby pohledávku složil do soudní úschovy.¹¹⁸

¹¹⁶ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 84.

¹¹⁷ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 125.

¹¹⁸ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 84.

Věcně příslušným je okresní soud. Místně příslušným je obecný soud žalovaného podle § 84 OSŘ.

V exekučním řízení se uplatňují různé druhy poddlužnických sporů, a to spory mezi oprávněným a plátcem mzdy podle § 292 OSŘ a podle § 296 odst. 1 OSŘ, spory související s příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle § 311 OSŘ, popřípadě spory související s příkázáním jiných peněžitých pohledávek (§ 315 odst. 1 OSŘ) nebo jiných majetkových práv (§ 320 OSŘ).¹¹⁹

2.3 Exekuční spory vzniklé po skončení exekučního řízení

2.3.1 Spory z lepšího práva

Exekuční spory mohou vznikat i po skončení exekučního řízení. Teorie takové spory označuje jako tzv. spory z lepšího práva. Současná právní úprava tyto spory neupravuje ani se o nich nezmiňuje. Jejich existenci, pravidla zahájení a projednávání dovozuje teorie ze základních principů exekučního práva a jeho struktury. Jeden ze základních principů, na kterém je exekuční právo postaveno je, že exekuce slouží k uspokojení oprávněných, pokud jsou jejich nároky pravé, a to ve správné výši a pořadí.

Otázkou je, zda mezi tzv. spory z lepšího práva řadíme i spor o vydání bezdůvodného obohacení. Spor o vydání bezdůvodného obohacení může vzniknout, pokud po vydání exekučního titulu zaniklo právo jím přiznané a povinný v průběhu exekučního řízení opomněl podat opoziční žalobu podle § 268 odst. 1 písm. g). V takovém případě je oprávněný bezdůvodně obohacen a mezi oprávněným a povinným vzniká protiprávní poměr. Oprávněný totiž vedl exekuci neprávem a povinný se může domáhat vrácení toho, oč byl oprávněný bezdůvodně obohacen. Exekuce byla sice vedena formálně správně, avšak oprávněný k ní nebyl materiálně oprávněn, a proto byla taková exekuce relativně nepřípustná.¹²⁰

Co se týče přípustnosti podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení, tak taková žaloba může být podána, i přestože nebyl uplatněn návrh na zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. g). Dále je přípustná také, pokud žalobce vůbec neuplatil svá práva na ochranu svého majetku prostřednictvím vylučovací žaloby nebo návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. To samé platí v případě zamítnutí vylučovací žaloby, tehdy žalobce může podat žalobu na vydání bezdůvodného obohacení.¹²¹

¹¹⁹ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 125.

¹²⁰ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 97-98.

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 1. 2009, sp. zn. 28 Cdo 4531/2008

Žaloba na vydání bezdůvodného obohacení je povahově hmotněprávní a nikoliv exekuční. Proto nepůjde o žalobu z tzv. lepšího práva, ale o klasickou žalobu na plnění.¹²² Naopak spor o vydání bezdůvodného obohacení označuje judikatura Nejvyššího soudu jako žalobu z lepšího práva.¹²³ Já se však ztotožňuji s názorem, podle něhož se nejedná o žalobu exekuční. Prvotní důvod takové žaloby totiž vznikl ve sféře hmotného práva, byť se úzce dotýká řízení exekučního.

O žalobu z lepšího práva půjde v situaci, kdy se sešlo více práv a při jejich vzájemném střetu bylo jedno právo neprávem upřednostněno před druhým právem. Tento případ může například nastat, jestliže se realizoval rozvrh výtěžku mezi více oprávněných případně více věřitelů a některé z přihlášených práv nebylo zcela uspokojeno a věřitel nebo oprávněný včas nepodal odporovou žalobu vůči pravosti, pořadí či výši pohledávky jiného oprávněného nebo věřitele. Neuspokojený oprávněný nebo věřitel se tak může po rozvrhu výtěžku, domáhat, aby mu vyplatili částku, kterou z rozvrhu výtěžku podle tvrzení žalobce získali neoprávněně. Jedná se tak o dodatečné uplatnění odporové žaloby, prostřednictvím které žalobce požaduje plnění přímo od žalovaného a nikoli jen zrušení usnesení o rozvrhu výtěžku v části vztahující se neoprávněně pohledávky.

Aktivně věcně legitimovaný je oprávněný nebo věřitel, který tvrdí, že byl neprávem vyloučen z uspokojení svého práva a byl podle zákona účastníkem rozvrhového řízení. Není důležité, zda se rozvrhového řízení skutečně účastnil nebo byl jako účastník přibrán. Mezi další předpoklad aktivní věcné legitimace patří okolnost, že by byl žalobce zcela nebo částečně uspokojen, kdyby exekuční orgán postupoval v rozvrhovém řízení podle zákona. Pasivně věcně legitimován je ten, kdo se na úkor žalobce neprávem uspokojil. Bude jím tedy vždy jiný oprávněný nebo jiný věřitel.¹²⁴

Žaloba z lepšího práva se projednává v nalézacím sporném řízení. Věcně příslušným k projednání žaloby je okresní soud. Místně příslušným je obecný soud žalovaného. Použije se tedy obecná úprava zakotvená v OSŘ, jelikož ani pro tento typ sporu nemá zákon zvláštní regulaci.¹²⁵

¹²² FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 97-98.

¹²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 1. 2009, sp. zn. 28 Cdo 4531/2008.

¹²⁴ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 98.

¹²⁵ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2223.

Ve sporu o lepší právo se tak projevuje zásada dispoziční a projednací. Žalobce tak v řízení musí prokázat, že jeho právo nebylo po rozvrhu výtěžku uspokojeno právě z důvodu porušení zákona při sestavování pohledávek. Žalovaný bude prokazovat, že řízení o rozvrhu došlo k vyplacení částky, na kterou měl po právu nárok.¹²⁶

Jiným příkladem pro podání žaloby z lepšího práva může být žaloba podaná třetí osobou vůči tomu, komu byla v exekučním řízení neprávem vyplacena pohledávka povinného, nebo výtěžek z prodeje movité nebo nemovité věci anebo závodu, popřípadě z jiného zpeněžení. Důvod žaloby spočívá v tom, že těmto osobám byl v rámci exekučního řízení neprávem vyplacen výnos z pohledávky nebo výtěžek z prodeje nebo jiného zpeněžení, protože žalobce měl k předmětu exekuce tzv. lepší právo než žalovaný a měl by tento výnos náležet jemu. Tato žaloba uvedeným způsobem slouží k ochraně třetích osob, jejichž právo na uspokojení se z výnosu výtěžku výkonu rozhodnutí bylo v exekučním řízení porušeno. Třetími osobami se tu rozumějí osoby, které ve vykonávacím řízení nebyly oprávněnými, dalšími oprávněnými nebo povinnými a které se nezúčastnily řízení o výkon rozhodnutí ani v té jeho části, v níž se jednalo a rozhodovalo o uhrazení pohledávek věřitelů povinného.¹²⁷

Žaloba z lepšího práva může být podána teprve tehdy, když žalovanému byl výtěžek exekuce skutečně poskytnut a to i přesto, že bylo v exekučním řízení již pravomocně rozhodnuto, že žalovanému náleží plnění.

Žaloba z tzv. lepšího práva je tedy založena na pochybení v exekučním řízení, tedy v exekučním právu, které je právem procesním. Žalobce neuplatňuje vůči žalovanému nároky, které by vznikaly ve hmotném právu, tak jako je tomu v případě zániku práva po vydání exekučního titulu. Jedná se tedy o žalobu procesní povahy.¹²⁸

¹²⁶ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 99.

¹²⁷ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2224.

¹²⁸ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 99.

3 Incidenční spory

V určitých případech zákon svěřuje řešení některých exekučních sporů exekučnímu řízení. V rámci takového sporu vzniká zvláštní úsek exekučního řízení, který se označuje řízení incidenční, a spory řešení v tomto řízení se nazývají spory incidenční.¹²⁹

*„Exekuční řízení je svou povahou zaměřeno na nucenou realizaci plnění, které byly přiznáno oprávněnému evidentním a pro stát závazným způsobem zvláštní veřejnou listinou-exekučním titulem. Jestliže má být v exekučním řízení projednávám zvláštní spor, který s výkonem rozhodnutí bezprostředně souvisí, musí se v důsledku toho celá koncepce exekučního řízení do určité míry změnit a přizpůsobit povaze plně rozvinutého kontradiktorního sporu“.*¹³⁰

V takovém případě exekuční řízení, v jehož průběhu je projednáván incidenční spor, obsahuje dvě rozdílné složky, z nichž jedna má povahu nuceného vymáhání a druhá povahu řešení sporu.

V incidenčním sporu se projednává spor o právo, a proto se incidenční řízení řídí podobnými principy jako řízení sporné, jako je princip dispoziční a projednací. Návrh na zahájení incidenčního sporu nelze vnímat jako návrh na zahájení exekučního řízení, neboť takové řízení již probíhá a incidenční řízení v něm zaujímá zvláštní úsek.

Incidenční řízení probíhá jako kontradiktorní spory a podobně jako ve sporném řízení se uplatňuje povinnost tvrzení, povinnost důkazní, břemeno tvrzení a břemeno důkazní, kterými jsou účastníci takového sporu zatíženi.

V incidenčním řízení jsou kvůli jeho propojení s řízením exekučním z povahy vyloučeny určité instituty typické pro řízení sporné. V incidenčním řízení nelze řízení přerušit, prominout zmeškání lhůty, podat žalobu na obnovu řízení, nelze uzavřít soudní smír a ani se neuplatní se institut vedlejšího účastenství apod.¹³¹

Mezi incidenční spory řadíme spory o zastavení exekuce, spory o odklad exekuce a spory o zaplacení nákladů na obnovu předešlého stavu podle § 351a OSŘ.¹³²

¹²⁹ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 100.

¹³⁰ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 110.

¹³¹ tamtéž

¹³² ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s.50.

3.1 Opoziční spory

K nejčastějším exekučním právním sporům můžeme zařadit tzv. opoziční spory, tedy spory o zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu zániku práva přiznaného exekučním titulem,¹³³ jejichž právní úprava se v současné době nachází v § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ. Podstata opozičních sporů spočívá ve sporu mezi povinným a oprávněným o exekuční právo. K takovému sporu dochází z důvodu zániku práva po vydání exekučním titulu, konkrétně rozhodnutí, což následně vede k nepřipustnosti výkonu rozhodnutí.¹³⁴

K prohlášení takové nepřipustnosti je nutný návrh povinného a to proto, že se jedná o spor mezi povinným a oprávněným o právo dále exekuci vést. Tím, že oprávněný nadále pokračuje ve výkonu exekuce, popírá tak tvrzení povinného, že hmotné právo stanovené exekučním titulem již zaniklo. Plně se uplatní dispoziční zásada a spor o exekuční právo mezi povinným a oprávněným může být soudem řešen, jen pokud povinný své právo uplatní. Protože, je potřeba návrhu povinného, jedná se o nepřipustnost relativní. Tento návrh se v teorii nazývá návrh opoziční a spor o takovou nepřipustnost se nazývá spor opoziční.¹³⁵

Obecně podle OSŘ není nutné k rozhodnutí pro vydání usnesení o zastavení výkonu rozhodnutí nařídit jednání. Pokud existují mezi účastníky řízení skutečnosti, které jsou sporné, a k vyjasnění takových skutečností je nutné provést dokazování, soud nařídí jednání.¹³⁶ OSŘ však obsahuje výslovné ustanovení v § 269 odst. 2, které počítá s tím, že soud zpravidla nařídí ve sporech opozičních a impugnačních jednání. Důvod pro nařízení jednání ve sporech opozičních a impugnačních spočívá především v okolnosti, že náročnost těchto sporů se často rovná nalézacímu řízení.¹³⁷ Soud však výjimečně může rozhodnout bez jednání, jestliže tvrzení účastníků o rozhodných skutečnostech pro posouzení důvodů pro zastavení výkonu jsou shodná.¹³⁸

Zánik hmotného práva přiznaného rozhodnutím musí nastat na základě skutečnosti vzniklé po vydání rozhodnutí. Pokud by k zániku došlo před vydáním rozhodnutí, šlo by o věcnou nesprávnost exekučního titulu, kterou však nelze v rámci exekučního řízení napravit. V takovém případě může povinný využít prostředky nápravy v rámci řízení nalézacího. Proto

¹³³ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 111.

¹³⁴ tamtéž

¹³⁵ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 100.

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1329/2003

¹³⁷ BERAN, Vladimír. In JIRSA, Jaromír a kol. *občanské soudní řízení. soudcovský komentář -5 díl*. 1. vydání. Praha HBT, 2014. s. 113.

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 2 Cdo 1624/96

se vydáním rozhodnutí myslí jeho vyhlášení, popřípadě vyhotovení. Nabytí právní moci nebo vykonatelnosti není rozhodující.¹³⁹ Nicméně ustanovení § 268 odst. písm. g) OSŘ se vztahuje jen na rozhodnutí. Ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) hovoří jen o vydání rozhodnutí. Exekuční titul však nemusí být jen rozhodnutí. To znamená, že v případě zániku práva před vydáním jiného exekučního titulu než je rozhodnutí, lze k takovému zániku v rámci opoziční žaloby přihlížet (například u notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti).¹⁴⁰

Vyhlášením rozhodnutí je soud vázán, i kdyby tak do okamžiku nabytí právní moci nebo vykonatelnosti rozhodnutí došlo ke změně ve hmotném právu. Například zaplatí-li žalovaný žalobci pohledávku před nabytím právní moci, nemůže soud tuto změnu již zohlednit.¹⁴¹

Soud v nalézacím řízení rozhoduje podle stavu platného v době vydání rozhodnutí. Exekuční soud není oprávněn zkoumat, zda je rozhodnutí soudu vzešlého z nalézacího řízení věcně správné, exekuční soud nemůže zkoumat nic víc, než zda je tu titul a zda je tento titul vykonatelný. Po vydání exekučního titulu však často nastávají skutečnosti vedoucí k zániku práva obsaženého v exekučním titulu, a protože v exekučním řízení může být vymáháno jen právo skutečně existující, musí exekuční právo mít možnost řešit takové okolnosti mající za následek zánik hmotného práva.

Fiala řeší také otázku, zda má povinný proti exekučnímu titulu oprávněného pouze jediný prostředek obrany v rámci opozičního návrhu proti exekuci již prováděné nebo zda se může bránit i proti exekuci teprve hrozící. Dle Fialy proti exekuci hrozící by se mohl bránit jen určovací žalobou, ve které by namítal, že právo přiznané exekučním titulem zaniklo. Naléhavý právní zájem by pak spočíval v nebezpečí, že povinnému reálně hrozí, že proti němu bude vedena exekuce, přestože vymáhané právo již zaniklo. Pokud by určovací žalobě dle § 80 OSŘ soud pravomocně vyhověl, bylo by to důvodem pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1. písm. b) OSŘ.¹⁴²

K zániku práva dochází z důvodů obsažených v hmotněprávních předpisech. Konkrétně v části čtvrté hlavě první díle sedmém NOZ. Mezi důvody zániku práva řadíme splnění, započtení, nemožnost plnění, dohodu, smrt dlužníka nebo věřitele apod. Fiala mezi důvody pro zánik práva v exekučním titulu zařazuje i promlčení, kdy sice nejde o samotný

¹³⁹ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 111.

¹⁴⁰ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 945.

¹⁴¹ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 52.

¹⁴² FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 101.

zánik hmotného práva, ale pouze o zánik práva určité právo vymáhat.¹⁴³

Naopak Kůrka tvrdí, že promlčení vymáhaného nároku není důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 písm. g) OSŘ, nýbrž podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, protože jak vyplývá z podstaty promlčení, právo nezaniká, ale stává se v důsledku námítky dlužníka soudně nevymahatelné, proto v případě uplatnění námítky povinným v exekučním řízení nemůže být takovému právu poskytnuta ochrana a výkon takového práva je nepřipustný, protože je to „jiný důvod“, pro který rozhodnutí nelze vykonat.¹⁴⁴ Ztotožňuji se s názorem, že promlčení nemá za následek zánik práva podle § 268 písm. g) OSŘ, ale jedná se o jiný důvod nepřipustnosti podle § 268 písm. h) OSŘ, protože promlčení nevede k zániku, ale pouze k oslabení práva.

Mezi další důvody zániku práva patří také postoupení pohledávky, který pro cedenta znamená zánik jeho pohledávky vůči povinnému, dále také převzetí dluhu, kdy oprávněnému zaniká pohledávka proti dosavadnímu povinnému.¹⁴⁵ V takovém případě dochází ke změně oprávněného nebo povinného a řešení této situace předvídá § 256, o kterém jsem pojednával v kapitole týkající se exekučního sporu z důvodu změny oprávněného nebo povinného.

Nejčastějším důvodem zániku práva je splnění, ke kterému by zpravidla mělo dojít mimo rámec daného výkonu rozhodnutí. K zastavení výkonu rozhodnutí nedojde, pokud vymáhané plnění bylo vymoženo jeho vlastním provedením, kupříkladu jeho provedením srážek ze mzdy a následným vyplacením oprávněnému.¹⁴⁶

Opoziční návrh lze podat i v případě zániku práva ukládajícího splnit nepeněžitě plnění, například povinný dobrovolně vyklidí byt. Pokud však exekuční titul ukládá povinnému povinnosti něčeho se zdržet nebo něco strpět a povinný se po nařízeném výkonu brání, že takovou povinnost splnil, tedy se zdržel nebo strpěl, tak se povinný může bránit podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ a nikoliv podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ.¹⁴⁷ S tímto názorem však nesouhlasím, okolnost spočívající ve skutečnosti, že povinný splnil, tedy zdržel se nebo strpěl, je to samé jako kdyby splnil povinnost aktivně, například zaplatil dluh. Proto nevidím důvod, proč se mělo postupovat podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

¹⁴³ tamtéž

¹⁴⁴ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004. s. 382.

¹⁴⁵ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 101.

¹⁴⁶ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004. s. 383.

¹⁴⁷ LEVÝ, Jiří. In SVOBODA, Karel Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 945.

Dalším z častých důvodů zániku práva je i započtení pohledávky. Zánik práva započtením vyvolává kompenzační projev povinného, avšak účinky zániku nastávají okamžikem střetnutí pohledávek, jinak řečeno okamžikem, kdy se obě pohledávky setkaly. Výkon rozhodnutí bude možné zastavit podle § 268 odst. 1 písm. g) v případě setkání pohledávky povinného s pohledávkou oprávněného až po vydání vykonávaného rozhodnutí. Jestliže by došlo k setkání pohledávek již před vydáním vykonávaného rozhodnutí, výkon rozhodnutí bude možné zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h).

Ohledně opozičních sporů je úprava OSŘ rozdílná oproti úpravě v EŘ, přestože se OSŘ aplikuje na EŘ přiměřeně, a také se v exekučním řízení aplikuje § 268 OSŘ, nicméně pokud povinný splní svou povinnost po pověření soudního exekutora provedením exekuce, nejedná se o důvod pro zastavení exekuce, protože v rozsahu splnění dochází ex lege podle § 46 odst. 8 EŘ ke skončení exekuce.¹⁴⁸

Česká ani slovenská literatura se na rozdíl od zahraniční právní vědy dostatečně nezaobírá otázkou, zda se rozhodnutí vydané v rámci opozičního sporu vztahuje pouze na konkrétní exekuci, která opoziční spor vyvolala, nebo na všechny další i v budoucnu vedené exekuce.¹⁴⁹

Byť se zahraniční právní věda otázce právní povahy opoziční žaloby věnuje poměrně obsáhle, přesto se jednotný názor na právní povahu opoziční žaloby nevytvořil.

První a převažující ze tří koncepcí vytvořených zahraniční právní vědou charakterizuje opoziční žalobu jako procesní konstitutivní žalobu, jejíž výsledek se vztahuje pouze a jenom na konkrétní exekuci, kvůli které vznikl incidenční spor, a nikoliv na každou eventuální exekuci směřující na vymožené plnění podle téhož exekučního titulu. Soud tedy pouze může vyslovit nepřipustnost ohledně exekuce, ze které vznikl opoziční spor, a nikoliv rozhodnout o nepřipustnosti jakékoliv jiné, popřípadě i budoucí.

Druhá koncepce kritizuje předešlé stanovisko z toho důvodu, že pokud oprávněný vede proti povinnému na základě jednoho exekučního titulu více exekucí, tak povinný musí podat více opozičních žalob. Dle tohoto stanoviska opoziční žaloba slouží k odstranění samotné vykonatelnosti exekučního titulu.¹⁵⁰ Rozhodnutí o nepřipustnosti exekuce vede

¹⁴⁸ LEVÝ, JIŘÍ, In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 945.

¹⁴⁹ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 52-53.

¹⁵⁰ MACUR, Josef. *Kurs práva občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 112-114.

k trvalému nebo k přechodnému vyloučení vykonatelnosti určitého exekučního titulu.¹⁵¹

Druhou koncepcí je potřeba vyloučit. Účinky opoziční žaloby nevedou ke zbavení vykonatelnosti exekučního titulu. Exekuční řízení neslouží k tomu, aby se posuzoval exekuční titul a vylučovala jeho vykonatelnost. Pokud bude povinný se svým návrhem úspěšný, tak soud pouze může vyslovit nepřipustnost konkrétní exekuce, kvůli které spor vznikl a posléze exekuci zastavit, nemůže však jakkoliv zasahovat do vykonatelnosti nebo právní moci rozhodnutí vydaném v řízení nalézacím.

Podle třetí koncepce má opoziční žaloba charakter negativní žaloby určovací, podle které soud autoritativně zjišťuje, zda právo v exekučním titulu zaniklo. Předmětem takové žaloby podle této koncepce není nepřipustnost exekuce, nýbrž právo přiznané exekučním titulem. Výhoda tohoto pojetí je spatřována v tom, že závaznost soudního rozhodnutí o žalobě opoziční nemá účinky pouze na nepřipustnost a zastavení exekuce, ale také na soudní výrok o zániku práva přiznaného exekučním titulem, případně na výrok o zániku vykonatelnosti.

Třetí koncepcí také nelze přijmout. Podle této koncepce taková žaloba přímo zasahuje do hmotného práva, případně do jeho vymahatelnosti, a tak opoziční žaloba ztrácí charakter žaloby procesní, tudíž ji nelze pokládat za žalobu exekuční. Hlavní účel opoziční žaloby nespočívá v zásahu do hmotněprávních vztahů, nýbrž v zásahu v rámci procesněprávních vztahů vznikajících v exekučním řízení.

Obecně je ale ve vyspělých zemích přijata teze, podle které řízení o opoziční žalobě probíhá vždy ve dvou fázích. V první fázi soud rozhodne o nepřipustnosti exekuce a teprve po právní moci rozhodnutí o nepřipustnosti rozhodne z úřední povinnosti o zastavení exekuce. Jestli vymáhaný nárok po vydání exekučního titulu zanikl, je otázkou předběžnou, která není samotným předmětem řízení o žalobě opoziční, ale předpokladem pro rozhodnutí o tom, zda je exekuce nepřipustná. Procesním rozhodnutím o nepřipustnosti exekuce se nedeklaruje nepřipustnost exekuce, nedochází ke zrušení exekučních úkonů provedených v rámci exekučního řízení, ale k vydání konstitutivního rozhodnutí, že exekuci již nelze nadále vést.¹⁵²

¹⁵¹ PETSCHKE, G. Das osterreichisches Zwangsvollstreckungsrecht. Wien: Manz, 1968, s. 172, citované z Macur, Josef. *Kurs práva občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 113.

¹⁵² MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 112- 114.

3.2 Impugnační spory

Úprava impugnačních sporů se nachází v § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ je nejobecnějším ustanovením nepřipustnosti exekuce. Jsou zde obsaženy nejobecnější formou veškeré možné případy nepřipustnosti exekuce, kde neexistuje speciální ustanovení.¹⁵³ „Jedná se všeobecný procesní prostředek ochrany práv každého, kdo se cítí být dotčen na svých právech probíhající exekucí a nemá k dispozici žádný zvláštní způsob nápravy.“¹⁵⁴ Důvody zastavení uvedené pod písmeny a) až g) v § 268 OSŘ jsou pojaty konkrétně, nicméně kvůli rozmanitosti a složitosti exekučního řízení si s těmito důvody nelze vystačit a je proto účelné, aby v závažných případech bylo možné exekuci zastavit. K tomuto účelu slouží právě impugnační návrh.¹⁵⁵

Aby se jednalo o impugnační spor musí strany exekučního řízení zaujímat ohledně posouzení připustnosti či nepřipustnosti exekuce protichůdná stanoviska. Uplatnění impugnace je tedy v dispozici účastníků exekučního řízení a v souladu s dispoziční zásadou je ve všech případech impugnačního sporu potřeba návrhu povinného. Jedná se o nepřipustnost relativní. Jelikož důvodem pro impugnační žalobu mohou být různorodé skutečnosti, předmětem impugnace mohou být jak otázky skutkové, tak i jejich právní posouzení.¹⁵⁶ Podobně jako o žalob opozičních bude zpravidla nutné nařídit jednání, ohledně potřeby a důvodu pro nařízení jednání odkazují na kapitolu věnující se opozičnímu sporu.

Důvody impugnační žaloby nelze upravit vyčerpávajícím výčtem, nýbrž demonstrativně. Musí se jednat „z povahy věci (včetně logického požadavku srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení výkonu) o takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován.“¹⁵⁷

Důvody impugnace můžeme rozdělit do následujících skupin, a) vady exekučního titulu, pokud nezpůsobují jeho materiální nevykonatelnost podle § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ., b) pochybení při nařízení výkonu rozhodnutí, zejména v případech, kde se dodatečně zjistí, že nebyly splněny podmínky řízení, c) rušivé okolnosti při provádění výkonu, d) specifické

¹⁵³ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 103.

¹⁵⁴ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 53-54.

¹⁵⁵ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004. s. 386.

¹⁵⁶ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 115.

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. CDo. 1508/98

jednání povinného.¹⁵⁸

Pod skupinu důvodů souvisejících s vadou exekučního titulu můžeme zařadit situaci, kdy výkon rozhodnutí byl nařízen na základě cizozemských exekučních titulů, a až po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí se zjistí, že nebyly splněny podmínky pro uznání a nařízení výkonu rozhodnutí (§ 14 až 16 ZMPS) nebo nebyly splněny podmínky pro uznání rozhodčích nálezů vydaných v cizím státě (§ 38 až 40 RozŘ).¹⁵⁹

Další důvod pro zastavení může spočívat v chybějící pravomoci orgánu vydat exekuční titul. V takovém případě se jedná o nulitní (nicotný akt) a takový akt nemůže být podkladem pro nařízení výkonu rozhodnutí a je nutné takový výkon zastavit.¹⁶⁰

Mezi důvody zastavení v rámci pochybení při nařízení výkonu rozhodnutí můžeme zařadit nedostatek podmínek řízení zjištěný až po nařízení výkonu rozhodnutí, pokud tento nedostatek nelze odstranit. Do této skupiny patří například nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení, nedostatek pravomoci českého soudu k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí (například pokud by byl postižen majetek povinného v cizině) nebo pokud oprávněný prokázal přechod práv a povinností z vykonávaného rozhodnutí nezpůsobilými listinami, tzn. jinými listinami než uvedenými v § 256 odst. 2 OSŘ., rovněž pokud by oprávněný splnění podmínek pro nařízení výkonu rozhodnutí uvedených v § 262 odst. 1 OSŘ doložil nezpůsobilými listinami ve smyslu § 262 odst. 2.¹⁶¹

Mezi rušivé okolnosti patří, když oprávněný odmítne součinnost při výkonu odebrání věci podle § 345 a násl. OSŘ. Do kategorie specifické jednání povinného jež vede k zastavení podle § 268 odst. 1 písm. h) náleží započtení pohledávky povinného, která se střetla s pohledávkou oprávněného již před vydáním exekučního titulu. Pokud by k takovému střetu došlo po vydání exekučního titulu, jednalo by se o důvod zastavení podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ.

Důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí je rovněž i specifické jednání oprávněného nebo obou účastníků.¹⁶² Oprávněný s povinným mohou například uzavřít dohodu o plnění dluhu ve splátkách.¹⁶³

¹⁵⁸ LEVÝ, JIŘÍ, In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 946-947.

¹⁵⁹ Tamtéž

¹⁶⁰ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004. s. 389.

¹⁶¹ LEVÝ, JIŘÍ, In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 947.

¹⁶² LEVÝ, JIŘÍ, In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 947.

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005 sp. zn. 20. Cdo 1962/2004

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, promlčení pohledávky přiznané exekučním titulem je důvodem pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) a nikoliv podle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, protože promlčením pohledávky nedochází k zániku práva, nýbrž jen k jejímu oslabení a jedná se tedy o „jiný důvod“ pro zastavení exekuce.¹⁶⁴

Výkonem exekuce může být zasaženo i do práv třetích osob, tedy osob, které nemají postavení účastníků exekučního řízení. Vzniká tak otázka, jestli se třetí osoba může před zásahy do její právní sféry bránit právě prostřednictvím impugnační žaloby. K ochraně před zásahem do práv k hmotným věcem třetích osob, poskytuje zákon ochranu v § 267 v rámci tzv. excindační žaloby. Jiná situace nastává v případě vedení personální exekuce proti povinnému, kterou bylo zasaženo nikoliv do práv k věcem, ale do práv osobních. Kupříkladu při vyklizení bytu, jeli zároveň s povinným vyklizována z bytu také třetí osoba, která tvrdí, že užívá byt na základě vlastního práva neodvozeného od povinného.

Třetí osoba není účastníkem exekučního řízení, není proti ní tedy exekuce povolena, ale neprávem vedena. Protože je taková exekuce vedena zákonem nedovoleným způsobem, je nepřípustná. Půjde však o nepřípustnost absolutní, nikoliv o nepřípustnost relativní. Jelikož půjde o nepřípustnost absolutní, nejedná se o impugnační spor o exekuční právo, který lze vyvolat pouze návrhem povinného, nýbrž o zvláštní incidenční spor o nepřípustnost exekuce, o kterém je soud povinen rozhodnout i bez návrhu.¹⁶⁵

Na základě toho vzniká otázka, jak by se měla třetí osoba bránit proti takto neprávem vedené exekuci. Podle mého názoru by se mohla domáhat ochrany podle žaloby určovací zakotvené v § 80 OSŘ a to na základně analogie legis. Byť obecně analogie zákona je ve veřejném právu zakázána, tak kvůli nedostatečné úpravě je podlomena ochrana třetích osob a analogicky, a to i přesto, že nejedná o určení práva či právního poměru, by se v případě naplnění naléhavého právního zájmu mohla určovací žaloba aplikovat.

Další otázkou je možnost obrany třetí osoby v případě hrozby, že proti ní bude vedena nepřípustná exekuce, například právě vyklizení bytu. Takové ochrany se tato osoba může domáhat v rámci nalézacího řízení podáním určovací žaloby. V případě vyklizení z bytu by šlo o určení, že k určitému bytu má žalobce samostatné užívací právo. Taková žaloba nemá povahu žaloby exekuční, ale charakter žaloby procesní určovací, k jejímuž podání je oprávněn každý, komu hrozí bezprostřední nebezpečí zasažení nepřípustnou exekucí vedoucí proti povinnému

¹⁶⁴ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004. s. 394.

¹⁶⁵ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 108-109.

do jeho práv.¹⁶⁶

Rakouská právní věda většinou zastává názor pokládající impugnační žalobu podobně jako žalobu opoziční, za procesní žalobu konstitutivní.¹⁶⁷ Podle menšinové koncepce by mělo na základě rozhodnutí o impugnační žalobě dojít k vyloučení všech dalších eventuálních exekucí vedených na základě totožného exekučního titulu. Na základě toho by měla impugnační žaloba vést na samotné zrušení nároku na výkon rozhodnutí, což by ve výsledku vedlo k nepřipustnosti jakékoliv exekuce. Jak vyplývá z principu exekučního řízení, ve kterém nedochází k přezkumu věcné správnosti exekučního titulu, nemůže dojít prostřednictvím impugnační žaloby ke zrušení vykonatelnosti exekučního titulu ani zániku samotného nároku.¹⁶⁸

Podle menšinového názoru, který zaujímá například Fiala, je nepřipustnost exekuce důvodem zastavení exekuce a patří tak do odůvodnění rozhodnutí o zastavení exekuce. Dle Fialy je dvoufázovost rozhodování o impugnační žalobě, tedy vydávání mezitimního rozhodnutí vedoucí v důsledku k zastavení exekuce, procesně neodůvodněné a neehospodárné.¹⁶⁹

Nicméně tento názor je menšinový a je třeba souhlasit s názorem, že jak je výše uvedeno, impugnační žaloba je konstitutivní procesní žalobou, kterou se exekuce prohlásí za nepřipustnou, což vede k důvodu zastavení exekuce zvláštním následným rozhodnutím. Podobně jako v případě opoziční žaloby soud tedy rozhoduje ve dvou fázích. Nejprve soud usnesením rozhodne o nepřipustnosti exekuce a po nabytí právní moci takového usnesení vydá zvláštní usnesení o jejím zastavení.¹⁷⁰

3.3 Spor o zaplacení nákladu na obnovu předešlého stavu

V právním řádu jsou zakotveny i jiné exekuční žaloby projednávané v incidenčním řízení. Ve srovnání s žalobou opoziční a žalobou impugnační je jejich uplatnění užší. Typickou jinou incidenční žalobou je exekuční spor o zaplacení nákladu na obnovu předchozího stavu

¹⁶⁶ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 108-109.

¹⁶⁷ HOLZHAMMER, Richard. *Osterreichisches Zwangsvollstreckungsrecht* New York: Springer Verlag, 1980, s. 118, citované z Macur, Josef. *Kurs práva občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 113.

¹⁶⁸ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 115- 116.

¹⁶⁹ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 109-110.

¹⁷⁰ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 117.

podle § 351a OSŘ.¹⁷¹

Ustanovení § 351a OSŘ nachází své uplatnění pouze pro rozhodnutí vykonávaná pro nepeněžitě plnění. V § 351a OSŘ je tedy upraven zvláštní institut vykonávacího řízení, jehož účelem není vymožení splnění povinnosti uložené povinnému exekučním titulem, ale obnovení stavu, který exekuční titul předpokládá a který povinný změnil porušením povinnosti exekučním titulem uložené. Jelikož splněním povinnosti uložené v exekučním titulu bez ohledu na to, zda se tak stalo dobrovolně či vynucením, zanikla opětovná možnost domáhat se dalšího vynucení splnění uložené povinnosti, obnovit stav předpokládaný exekučním titulem je možné pouze způsobem uvedeným v § 351a OSŘ. Není možné například požadovat výkon rozhodnutí vyklizení z bytu, ze kterého byl povinný již dříve vyklizen a následně se do bytu znovu protiprávně nastěhoval. Takovému opětovnému nařízení výkonu rozhodnutí se stejným obsahem brání překážka věci rozsouzené.

Mezi předpoklady pro nařízení výkonu podle §351a OSŘ patří uložení povinnosti k nepeněžitému plnění, taková povinnost byla povinným dobrovolně nebo nuceným výkonem splněna a povinný po splnění povinnosti protiprávně změnil stav, který exekuční titul předpokládá.¹⁷²

Oprávněný tedy má právo navrhnout nařízení výkonu rozhodnutí a současně žádat, aby mu soud povolil na náklad povinného obnovit původní stav. Otázkou je, zda oprávněný musí před nařízením výkonu prokázat, že povinný svou povinnost porušil a tím změnil dosavadní stav, nebo pouze stačí tvrzení oprávněného, že povinný svou povinnost porušil a tím změnil dosavadní stav.¹⁷³

Při nařízení výkonu dle § 351a OSŘ soud nezkoumá, zda skutečně povinný způsobil protiprávně změnu dosavadního stavu, ale vychází z tvrzení oprávněného. Soud sice může přistoupit ke slyšení povinného, ale v takovém případě se může zabývat otázkami ryze formálními, nikoliv otázkou, zda došlo k tvrzenému porušení povinnosti. Na povinném je, aby tvrdil a dokazoval, že nařízení výkonu je nepřipustné, protože svou povinnost v exekučním titulu neporušil, a tak nemohl změnit dosavadní stav. Jestliže však povinný změnu stavu nezpůsobil či tak neučinil protiprávně, může to být důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí

¹⁷¹ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 117.

¹⁷² PUTNA, Mojmir. In DRÁPAL, Ljubomir a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2717- 2718.

¹⁷³ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 111.

podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.¹⁷⁴

Nařízením výkonu rozhodnutí podle § 351a OSŘ povolí soud usnesením oprávněnému, aby se na náklad povinného postaral o uvedení do předešlého stavu.¹⁷⁵ Způsob jakým oprávněný zajistí obnovení předešlého stavu, určí soud v usnesení o nařízení výkonu. Může přihlídnout k volbě navrhované oprávněným, ale způsobem, jak zajistit předchozí stav navržený oprávněným vázán není a oprávněný není ani povinen tento způsob v návrhu uvést.¹⁷⁶

Po nabytí právní moci usnesení se tedy oprávněný postará o obnovení předešlého stavu v rozhodnutí stanoveným způsobem (například vyklidit byt, odstranit stavbu). Náklady vynaložené oprávněným k uvedení do předešlého stavu patří k nákladům exekuce a soud poté uloží povinnému, aby takové náklady nahradil.¹⁷⁷ O návrhu na nahrazení nákladu oprávněnému se vede tedy incidenční spor, protože se tento návrh řeší v rámci exekučního řízení a nevede se o něm řízení sporné. Oprávněný musí podat zvláštní návrh, ze kterého vzniká spor o exekuční právo mezi oprávněným a povinným. V návrhu na náhradu nákladů musí oprávněný uvést, že obnovil předešlý stav (například postavil pobořený plot), jakého nákladu k tomu bylo třeba a doložit o tom relevantní důkazy. K tomu se nařídí jednání, při kterém se povinný může vyjádřit. Jedná se tedy o exekuční spor o právu projednávaný v exekučním řízení.

Výkon takového rozhodnutí se vykoná některým ze způsobů pro vymožení peněžitého plnění v exekučním řízení, ve kterém došlo k nařízení původní exekuce, proto není třeba zahájit nové řízení.¹⁷⁸

3.4 Spory o odklad exekuce

Institut odkladu exekuce je projevem principu obrany povinného.¹⁷⁹ Provádění exekuce je ovládáno zásadou oficiality, kdy exekuční orgán postupuje rychle bez zvláštních návrhů účastníků řízení. Vzhledem k tomu, může dojít k situaci, kdy budou vážně ohroženy oprávněné zájmy povinného a případně i třetích osob. A právě odklad exekuce slouží k zabránění nepříznivých, často i nenapravitelných následků nepřetržitého provádění exekuce.

¹⁷⁴ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 111.

¹⁷⁵ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 111.

¹⁷⁶ BERAN, Vladimír. In JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář -5 díl*. 1. vydání. Praha HBT, 2014. s. 563.

¹⁷⁷ KRBEK, Pavel. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2718.

¹⁷⁸ FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. s. 111.

¹⁷⁹ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 50.

Odklad exekuce vede k přerušení exekuce na dobu, než pominou důvody, pro které byla odložena. Po dobu odkladu soud nevydává rozhodnutí a ani nečiní faktické úkony k nucenému plnění ve prospěch oprávněného.

Úprava odkladu exekuce se nachází v § 266 OSŘ. Odložit exekuci lze ze dvou důvodů. Podle prvního důvodu zakotveného v § 266 odst. 1 OSŘ může dojít k odložení exekuce, ocitnul-li se povinný beze své viny přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon mohl mít pro něj nebo pro členy jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem vážně poškozen. Podle tohoto důvodu lze exekuci odložit na návrh. Druhý důvod zakotvený v § 266 odst. 2 OSŘ, spočívá v okolnosti, že lze důvodně očekávat, že exekuce bude zastavena. Pro realizaci tohoto důvodu se návrh nevyžaduje. Zákon tak rozlišuje dva zcela odlišné důvody pro odklad exekuce, z nichž každý vychází z jiných příčin.¹⁸⁰

Exekuční spor se týká prvního důvodu obsaženého v § 266 odst. 1 OSŘ, v jehož rámci dochází k poměrování zájmu povinného a oprávněného. Tedy zájmu povinného odložit exekuci a zájmu oprávněného pokračovat v provádění exekuce.¹⁸¹ Na základě těchto protichůdných zájmů vzniká mezi povinným a oprávněným exekuční spor o odklad exekuce, tedy spor incidenční.¹⁸² „*Za klasický incidenční spor exekuční právní spor lze považovat především ty důvody odkladu exekuce, které jsou založeny na skutkových tvrzeních a důkazním břemeno ze strany povinného, který žádá odklad exekuce.*“¹⁸³ Návrh na odklad se považuje za návrh na zahájení incidenčního řízení, ve kterém proti sobě stojí účastníci v kontradiktorním postavení a uplatní se v něm podobně jako v dalších exekučních sporech princip dispoziční a projednací. Druhý důvod odkladu exekuce zakotvený v § 266 odst. 2 OSŘ se týká například situace, když dojde k podání excindační žaloby nebo bylo zahájeno řízení o zastavení exekuce.¹⁸⁴ V těchto případech nedochází ke sporu o právo, protože oprávněný a povinný proti sobě nestojí v kontradiktorním postavení. Byť v jiném řízení, které může být důvodem odkladu exekuce (například excindačním sporu) mohou stát v kontradiktorním postavení. Takové řízení je však jen důvodem pro případné odložení exekuce podle § 267 odst. 2 OSŘ.

¹⁸⁰ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 94-95.

¹⁸¹ ŠTEVČEK, Marek. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 50.

¹⁸² ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právné spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 28.

¹⁸³ ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právné spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. s. 28.

¹⁸⁴ KRBEK, Pavel. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2718.

První skutečnost jakou povinný musí prokázat je ohrožení povinného případně jeho rodiny. Takové ohrožení musí být srovnáno se situací, ve které by se povinný neocítl.¹⁸⁵ Jako příklad nepříznivého následku lze uvést, že povinný nemůže v důsledku exekuce hradit zvýšené náklady na léčení. Naopak nepříznivým následkem není nucené vyklizení z jednopokojového bytu do podobného bytu za vyšší nájemné.

Hrozící újma musí být újma majetková a nikoliv výlučně újma nemajetková, nelze tak přihlížet k morální újmě povinného.¹⁸⁶ Dále se musí povinný dostat do takové situace nikoli vlastní vinou. Nikoliv vlastní vinou znamená, nelze-li mu vytknout zavinění za ocitnutí se v takovém postavení a přitom zachoval potřebnou míru pečlivosti, kterou po něm lze požadovat.¹⁸⁷ Povinný se ocítl například v nepříznivé situaci vlastní vinou v případě, kdy svou mzdu propíjí nebo ji utrácí jiným nepřijatelným způsobem (například tzv. gambleři).¹⁸⁸

Nepříznivá situace nesmí být trvalého charakteru, ale musí se jednat pouze o přechodný stav. Přechodný stav může vyplývat z dočasné nemoci, nezaměstnanosti, nebo z neúrody. Přechodný stav musí nastat až po vydání exekučního titulu. Pokud by se povinný dostal do nepříznivé situace před vydáním exekučního titulu, pak to není důvod k ní přihlížet, neboť by taková skutečnost měla být zohledněna v řízení nalézacím a nikoliv exekučním.¹⁸⁹

Mezi další předpoklad patří, že oprávněný nebude odkladem vážně poškozen. Soud tak musí v každém jednotlivém případě zvlášť posoudit jak zájem povinného, tak zájem oprávněného na pokračování exekuce a to tak, že musí srovnat pečlivě újmu vznikající povinnému s újmou, která odkladem vznikne oprávněnému. Za vážné poškození oprávněného se zpravidla půjde při vymáhání pohledávky výživného na nezletilé dítě.¹⁹⁰

Uvedené kritéria se netýkají pouze samotného povolení odkladu, ale i trvání odkladu, jakmile tak důvody pro odklad exekuce pomínou, soud vydá automaticky bez návrhu usnesení o pokračování exekuce.¹⁹¹

Formálním předpokladem odkladu podle exekuce je návrh. Zákon nestanoví, kdo návrh může podat. Podle jednoho názoru může návrh podat jen povinný, protože je jen věci

¹⁸⁵ RAKOVSKÝ, Adam. Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 20, s. 757.

¹⁸⁶ ELIÁŠ, Karel. Odklad provedení exekuce. *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 4, s. 159.

¹⁸⁷ KRBEK, Pavel. in DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 2211.

¹⁸⁸ ELIÁŠ, Karel. Odklad provedení exekuce. *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 4, s. 159.

¹⁸⁹ RAKOVSKÝ, Adam. Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 20, s. 758.

¹⁹⁰ ELIÁŠ, Karel. Odklad provedení exekuce. *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 4, s. 159.

¹⁹¹ RAKOVSKÝ, Adam. Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 20, s. 760.

povinného, zda učiní návrh. Oprávněnému totiž chybí právní zájem na odkladu exekuce.¹⁹² Na druhou stranu se v teorii vyskytuje názor, podle kterého může návrh podat i oprávněný. Oprávněný může například podat návrh na zastavení exekuce, může také vzít návrh na nařízení exekuce zpět a tím spíše by měl mít možnost navrhnout odklad exekuce. Také zákonná úprava výslovně neuvádí, že by tak měl učinit jen povinný.¹⁹³ Na základě těchto důvodů souhlasím s názorem, že návrh na odklad může uplatnit i oprávněný. Kdyby zákonodárce měl v úmyslu nedat oprávněnému možnost podat návrh na odklad, tak by to dle mého názoru učinil výslovně.

S tím souvisí i otázka, jak postupovat, pokud povinný s odkladem exekuce nesouhlasí, byť si takovou situaci lze představit pouze výjimečně. Je třeba vycházet z toho, že institut odkladu exekuce slouží k ochraně povinného. Na druhou stranu by se ochrana neměla poskytovat proti vůli povinného. Proto bych spíše odklad exekuce označil za institut umožňující využít ochranu povinného, pokud na tom sám shledá zájem. Jestli tedy sám povinný shledá zájem na tom, aby exekuce byla provedena pokud možno nejrychleji, bez odkladu exekuce, měl by s odložením také povinný souhlasit.

Třetí osoba účastníkem exekučního řízení není, proto podat návrh na odklad nemůže.¹⁹⁴

Zákon nestanoví, že soud musí nařídit jednání k projednání a rozhodnutí o odkladu exekuce. Exekuční soud by však měl zpravidla nařídit jednání, jež bude vedeno v duchu klasického sporného řízení, a to i přesto, že se o odkladu nerozhoduje v rámci nalézacího řízení. Soud je vázán návrhem osoby podávající návrh včetně jeho skutkového základu.¹⁹⁵

Odklad provedení exekuce je povahově dočasné opatření. V usnesení, kterým exekuční soud rozhoduje o odkladu, musí být uvedeno, z jakého důvodu je odklad proveden a na jakou dobu. Usnesení soudu je procesním rozhodnutím. Proti usnesení o povolení odkladu lze podat odvolání. Naopak proti usnesení, jimž se o pokračování v exekuci není odvolání přípustné.¹⁹⁶

¹⁹² ELIÁŠ, Karel. Odklad provedení exekuce. *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 4, s. 159.

¹⁹³ RAKOVSKÝ, Adam. Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 20, s. 759.

¹⁹⁴ ELIÁŠ, Karel. Odklad provedení exekuce. *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 4, s. 159.

¹⁹⁵ KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004. s. 335.

¹⁹⁶ MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. s. 96.

Závěr

Problematika exekučních právních sporů je významnou součástí exekučního práva. Jejich posouzení je zásadní nejen z hlediska ochrany a obrany povinného, ale rovněž z hlediska ochrany třetích osob. Ochrana a obrana těchto subjektů patří mezi specifické principy, na kterých je exekuční právo postaveno.

Exekuční spory mohou a také vznikají takřka v každém exekučním řízení. Dotýkají se nejen účastníků konkrétního řízení, ale i třetích osob, jako jsou věřitelé či osoby mající práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí.

Posledním uceleným dílem věnujícím se exekučním sporům je dílo Josefa Fialy „Exekuční spory“ z roku 1972. Takový stav není ideální, i proto že právní úprava, jak zhodnotím níže, vyvolává řadu nejasností.

Cílem práce bylo podat komplexní náhled a systematicky roztrždit exekuční spory. Práce spočívá v uceleném podání všech možných exekučních sporů, v charakteristice jejich průběhu, zařazení do právní úpravy a zhodnocení vhodnosti takového zařazení. Dále v určení zásadních procesních atributů, jako je určení věcné a místní příslušnosti, vymezení účastníků řízení a posouzení dalších institutů vyplývajících z každého sporu. Nicméně tou hlavní otázkou je posouzení, zda „dvoukolejnost“ respektive rozlišení na spory incidenční a spory koincidenční je z hlediska řádného průběhu zvoleno vhodným způsobem. Situace, kdy spory řeší soud exekuční, v řízení, které není formálně odděleno od řízení exekučního a situace, kdy řízení koná nalézací soud, v řízení samostatném, může vyvolávat pochybnosti ohledně zařazení jednotlivých sporů.

Jako prvním exekučním sporům jsem se věnoval sporům vznikajícím před zahájením exekučního řízení. Patří do nich dva spory, a to spor o doplnění exekučního titulu z důvodu materiální nevykonatelnosti a spory o doplnění exekučního titulu z důvodu právního nástupnictví. Co se týče označení prvního z nich, tak byť se nemusí zdát vhodné je takto označovat, ztotožnil jsem se s označením, které používají ve svém díle Fiala a Števček.

Zákonnou úpravu pro řešení těchto dvou sporů v zákoně nenajdeme. Jejich průběh se tak dovozuje často jen teorie exekučního práva. Není jasné, který orgán má pravomoc exekuční titul doplnit a který orgán má spor vyřešit. Pokud by se jednalo o soud, tak není přesně stanovená příslušnost soudu. Také se v teorii různí názory na povahu exekučních žalob, jestli se jedná o žalobu určovací či žalobu procesní. Myslím, že by bylo vhodné, aby zákon upravoval výslovně, který orgán, má exekuční spor projednat. V případě soudu by to měl být exekuční soud, nikoliv obecný soud žalovaného. Jedná se o spor sice vzniklý již před vznikem

exekučního řízení, ale v budoucnu je s ním úzce navázán a vlastně vyvolán potřebou zahájit exekuční řízení.

Vylučovací žaloba je v zákoně upravena výslovně, přesto se jedná o žalobu, jejíž uchopení v praxi často činí problémy. Jedná se o jednu z nejčastějších exekučních žalob. V rámci této žaloby vidím nedostatek právní úpravy v problému uchopení vztahu mezi návrhem na vyškrtnutí ze soupisu a vylučovací žalobou. V teorii byly na vztah těchto dvou institutů dva názory. V současné době však převažuje názor, že uplatnění návrhu na vyškrtnutí ze soupisu není předpokladem podání vylučovací žaloby. S tím to názorem i já souhlasím. Podle mého názoru je návrh na vyškrtnutí ze soupisu jen určitou možností, jak přispět k rychlejšímu vyřešení procesních vztahů, bez nutnosti obrátit se na soud. I tak si myslím, že by bylo vhodné, kdyby v zákoně, a to konkrétně v exekučním řádě, bylo výslovně zakotveno, že návrh na vyškrtnutí ze soupisu není předpokladem pro podání excindační žaloby.

Podobně jako vylučovací spory tak odporové spory jsou v zákoně jasně vymezeny a nečiní jejich pochopení výrazné potíže. Vhodnější by však bylo, kdyby zákon obsahoval jasné vymezení, kdo je aktivně a pasivně legitimován k podání návrhu. Procesní legitimace se v současné době složitě dovozuje z teorie procesního práva a jeho základních principů, což nepokládám z důvodu důležitosti (předmětem žaloby je zásah do vlastnického práva osob) takové žaloby za žádoucí.

Sporům z tzv. lepšího práva se zákonná úprava vůbec výslovně nevěnuje, ba se o nich ani nezmiňuje. Tuto situaci považuji za velmi nevyhovující. Zajisté by bylo žádoucí, aby zákon obsahoval výslovná ustanovení řešící tento druh sporu, který by obsahoval určení procesní legitimace a příslušnosti soudu, a to i přesto, že v nauce ohledně těchto atributů panuje shoda. Navrhuji doplnit do část VI. OSŘ o ustanovení, řešící žaloby z tzv. lepšího práva. Místně příslušným by měl být soud, u kterého byla exekuce vedena, podobně jako tomu je u vylučovacích a odporových žalob.

Ze zákonné úpravy jasně nevyplývá, jakou povahu mají jednotlivé exekuční žaloby. Také v teorii nepadá jednotný názor na charakter exekučních žalob. Ve své práci jsem došel k závěru, že ve všech koincidenčních sporech se uplatní procesní žaloba a nikoliv, žaloba určovací podle § 80 OSŘ. Jedná se o žaloby procesní, tedy exekuční, kdy žalobce nemusí prokazovat naléhavý právní zájem. Přestože se tyto žaloby nepřímou dotýkají hmotně právních poměrů osob a nepřímou je řeší, nezasahují přímo do hmotného práva a upravují toliko jen procesní vztahy vznikající v konkrétním exekučním řízení. Také žaloby projednávané v incidenčním řízení mají charakter procesních žalob vztahujících se toliko jen na konkrétně probíhající exekuci a jejich účinky se nevztahují na další v budoucnu vedené exekuce.

Zařazení sporu opozičních a impugnačních mezi spory incidenční považuji za vhodné. To i přesto, že ve sporech opozičních a impugnačních často probíhá dokazování a účastníci stojí proti sobě v protichůdném postavení. Dokazování v těchto sporech však není tak složité a rozsáhlé, aby je bylo nutné projednávat soudem nalézacím. Často stačí jen předložit kvalifikovanou listinu, na základě které exekuční soud rozhodne.

Úpravu exekučního sporu o odklad exekuce považuji za stručnou. Z ustanovení § 266 odst. 1 OSŘ nelze jednoznačně dovodit, kdo je oprávněn podat návrh na odklad. Ztotožnil jsem se s názorem, že by návrh na odklad mohl podat i oprávněný. Dále jsem došel k závěru, že by v takovém případě měl mít povinný možnost nesouhlasit. Pokud by tak povinný nesouhlasil, oprávněnému by návrhu na odklad nebylo vyhověno. Otázkou je, jestli by nebylo vhodnější, aby exekuční spor o odklad exekuce řešil soud nalézací. Jedná se totiž o klasický spor o právo, kde může dojít k rozsáhlejšímu dokazování ohledně podmínek, které zákon uvádí. Je třeba dodat, že exekuční spory jsou spory o právo, kde se projevují zásady typické pro sporné řízení nalézací, jako je zásada dispoziční a projednací.

Účelem exekučního řízení, není projednávat spor o právo, ale vynutit si splnění povinnosti uložené exekučním titulem. Proto by se exekuční spory měly v zásadě projednávat v řízení nalézacím sporném. Na druhou stranu odklad exekuce, je typickým institutem práva exekučního, na základě kterého dochází k faktickému přerušení exekučního řízení, nebylo by tedy vhodné, aby o „vedení“ řízení, rozhodoval soud nalézací.

Na základě výše uvedeného, pokládám současné zařazení jednotlivých exekučních sporů mezi spory incidenční a koincidenční za správné a není třeba měnit dosavadní stav ohledně tohoto zařazení.

Bibliografie

Monografie a komentáře

DRÁPAL Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. 3343 s.

FIALA, Josef. *Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory)*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1972. 120 s.

HORA, Václav a kol. *Soustava exekučního práva se zřetelem ke Slovensku a Podkarpatské Rusi*. Praha: 1930. 311 s.

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář- 5 díl*. 1. vydání. Praha: HBT, 2014. 627 s.

KURKA, Vladimír, DRÁPAL, Ljubomír. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004. 854 s.

MACUR, Josef. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. 207 s.

MAZÁK, Ján, Exekučný poriadok. Komentár. 2 vydání. Bratislava: Iura Edition, 2003, 658 s.

SCHELLEOVÁ, Ilona., LAMKA, Roman. *Exekuce v zrcadle právních předpisů (I. Průběh exekučního řízení)*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2007. s.

SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1398 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta, KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, Ingrid a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páte OSŘ*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 359 s.

ŠTEVČEK, Marek. *Exekučné právné spory*. 1. vydání. Bratislava: EUROIURIS, 2012. 150 s.

TOMAŠOVIČ, Marek. *Exekučný poriadok s komentarom*. 1. vydání. Žilina: Eurokódex, 2006, 296 s.

TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 836 s.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní exekuce, konkurs a vyrovnání*. Praha: Aleko, 1992.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá: řízení vykonávací a řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. 352 s.

Odborné články

DÁVID, Radovan. Třetí osoby a práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí. *Právní fórum*, 2012, roč. 9, č. 2, s. 55-63.

DÁVID, Radovan. Vylučovací spory s přihlédnutím k novele exekučního řádu. *Právní fórum*, 2010, roč. 7, č. 7. s. 342- 352.

- ELIÁŠ, Karel. Odklad provedení exekuce. *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 4, s. 157-161.
- MRUZEK, Karel. Některé určovací žaloby vlastnictví. *Právní praxe*, 1996, roč. č. 2, s. 72-81.
- RAKOVSKÝ, Adam. Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 20, s. 757- 760.
- SVOBODA, Karel. Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 4, s. 30-32.
- ŠTEVČEK, Marek. Hic sunt leonés alebo exekučné spory verzus historická pamäť práva. *Komorní listy*, 2011, roč. 3, č. 2, s. 18-23.
- WINTEROVÁ, Alena. Incidenční spory. *Bulletin advokacie*, 2003, roč. 14, č. 4, s. 16- 19.

Právní předpisy

- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 91/ 2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- Zákon č. 37/ 2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 216/ 1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 2 Cdo 1624/96
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2635/99
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. Cdo 1508/98
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2001, sp. zn. 21 Cdo 123/2001
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2004, sp. zn. 14 Co 555/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1329/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005 sp. zn. 20. Cdo 1962/2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2009, sp. zn. 28 Cdo 4531/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 20 Cdo 418/2012
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2013, sp. zn. I ÚS 2770/11.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá problematikou exekučních sporů. Práce je členěna na kapitoly a podkapitoly. Při rozdělení exekučních sporů budu vycházet s přihlédnutím k aktuální úpravě k rozdělení, které ve svém díle vytvořil Josef Fiala.

V První kapitole podám definici exekučních sporů a rozřídím jednotlivé exekuční spory. V druhé kapitole se budu věnovat sporům řešeným v nalézacím řízení. Spory v nalézacím řízení rozdělím do podkapitol podle doby jejich vzniku.

První podkapitola sporů řešených v nalézacím řízení bude obsahovat spory vzniklé před zahájením exekučního řízení. Do ní patří spory o doplnění exekučního titulu z důvodu materiální nevykonatelnosti a spory o doplnění exekučního titulu z důvodu právního nástupnictví. Druhá podkapitola bude nejrozsáhlejší. Budu se v ní zabývat spory vzniklými v průběhu exekučního řízení, do kterých náleží vylučovací spory, odporové a poddlužnické spory. Vylučovací spory považuji za nejkomplicovanější, a proto podám jen jejich stručnou charakteristiku a zhodnotím jejich zásadní aspekty a nebudu se podrobně zabírat jednotlivými aspekty tohoto sporu. Poddlužnickými spory se budu věnovat obecně. Nebudu rozebírat každý poddlužnický spor jednotlivě, ale pojednám o nich v celku.

Poslední podkapitola sporů projednávaných v řízení nalézacím bude pojednávat o sporech vzniklých po skončení exekučního řízení. Tyto spory se nazývají spory z lepšího práva.

Třetí kapitola bude obsahovat problematiku sporů projednávaných v rámci řízení exekučního a nikoliv soudem nalézacím. Tyto spory se označují jako spory incidenční. V podkapitolách se budu zabírat tzv. spory opozičnímu, impugnačními, spory o zaplacení nákladů na obnovu předešlého stavu a konečně spory o odklad exekuce.

Abstract

The thesis deals with the issue of insolvency disputes. The thesis is divided into chapters and subchapters.

In the first chapter, I give a definition of an insolvency dispute and categorize individual insolvency disputes. In the second chapter, I will deal with disputes handled in the fact-finding procedure. I will group the disputes in the fact-finding procedure based on the time of their occurrence.

The first subchapter of disputes handled in the fact-finding procedure will include disputes arisen prior to the commencement of the distraint procedure. It includes disputes over completion of the writ of execution due to material unenforceability and disputes over

completion of the writ of execution due to legal succession. The second subchapter will be the largest: I will deal with disputes arising during the distraint procedure, which include exclusive disputes, resistance disputes and sub-debtor disputes. I consider exclusive disputes the most complicated ones, so I only give a brief description and evaluate their major aspects, while not analyzing various aspects of this type of dispute in detail. I discuss sub-debtor disputes in general, i.e. I will not treat each individual sub-debtor dispute, but instead deal with them as a whole.

The last subchapter of disputes handled in the fact-finding procedure will deal with disputes arising after the end of the distraint procedure. These disputes are called disputes based on better law.

The third chapter will discuss the topic of disputes handled in the distraint procedure as opposed to the fact-finding procedure. These disputes are referred to as incidental disputes. In the subchapters, I will address so-called opposition disputes, impugnation disputes, disputes over the payment of costs of restoring the previous status and, finally, disputes over the postponement of the distraint.

Seznam klíčových slov

Exekuční spory, exekuční řízení, incidenční řízení, nalézací řízení, občanský soudní řád, ochrana povinného, obrana povinného, exekuční soud, povinný, oprávněný, exekuční titul.

List of the key words

Distrainment disputes, execution proceedings, incident proceedings, Code of Civil Procedure, protection of the obligor, defence of the obligor, execution court, obligor, beneficiary, enforceable title.